

MONUMENT

**zpravodaj projektu mapování
vojenských pietních míst**

Ročník : V

Červen 2011

číslo : 0018

Z obsahu čísla : Kronika projektu, 56. setkání, 57. setkání, 58. setkání, Jarní seminář v Březové, osobnost měsíce, publicistika , ohlasy z našich stránek a veřejnosti, počty zařazených VPM

**NÁRODU, KTERÝ SI NEVÁŽÍ HRDINŮ, HROZÍ, ŽE NEBUDE ŽÁDNÉ MÍT, AŽ JE BUDE
SKUTEČNĚ POTŘEBOVAT.**

Slovo redaktora

Asi nejdůležitější změnou, která spadla skoro z čista jasna je přechod na 3. fázi. Mluvíme o tom dá se říci leta a nyní, náhle, především díky Vojtovi a Rypimu je to tu. Víkend 28-29. května byl poslední, kdy se „jelo“ postaru. A od 1. června se už začala plnit nová databáze, překlápět stránky, atd., atd. Těžko odhadnout, kdy se vše překloupí, možná to bude trvat i rok, no nic se neděje, starý web bude stále dostupný, jen postupem času nabídneme mnohem větší kvalitu našim čtenářům.

Je potřeba se zmínit i akci našeho Spolku a Brdské jednoty ČsOL na Slovensku v Březové (viz. samostatný článek v tomto čísle), díky Feďovi jsme se předvedli v dobrém světle na veřejnosti a velké díky za organizaci a účastníkům za reprezentaci.

A zase se blíží léto, dovolené, prázdniny, mise, prostě tradiční „hrobařská sezóna“. Takže se v pohodě a s rozvahou vrhněme na naplnění našich balíčků dat. Letos si k tomu část z nás přidá i překlápění dat do 3F. Všem našim čtenářů, příznivcům a členům za náš Spolek přeji příjemné léto.

Martin

Vítejte mezi námi :

Fedor Mikulčík, Peter Pavel Uhlík, Matúš Valihora, Radek Šmíd

Kronika Projektu

10.4.	19 200 VPM, zapojilo se 347 osob.
1. 6.	zahájení zkušebního provozu 3F
3.6.	19 300 VPM, zapojilo se 347 osob.

Z často kladených dotazů :

Bude někde k mání zmiňované DVD sborník nebo offline verze ? A co to vlastně je ta offline verze ?

Sborník se vydal (a bude vydávat) pro potřeby účastníků projektu mapování VPM, tedy nebude ani v budoucnu šířen mimo náš spolek. V

minimálním rozsahu možná pro opravdu odbornou veřejnost. Offline verze je vlastně paralelní web. Má trochu jinou strukturu, asi je o něco málo ošklivější, neobsahuje insignie, veterány, vojenské prostory, ale je obsáhlejší jak co do fotografií, tak i obcí. Offline verze je vlastně základ pro plánovanou třetí fázi projektu, je to funkční balík dat. Tato verze je určena jen pro členy (protože jsou vlastně autory) a nejspíš od příštího roku až budeme mít zahájené mapování ve všech okresech i pro některé instituce. Na základě offline bylo od 1. 6. 2011 zahájeno „překlápění“ dat do 3. fáze našeho projektu.

Žádost o spolupráci

90- Dobrý den, mám velkou prosbu, potřebovala bych zjistit pr mého tatínka pala Ludvíka Straku nar. 1926 něco o osudu jeho bratra Antonína Straky, nar. 4.4.1915 v Bratřejově u Vizovic. V roce 1938 odešel do Olomouce ke II. leteckému pluku Edvarda Beneše. V roce 1939 odešel přes Maďarsko do Jugoslávie, odtamtud do Anglie, kde zakládal čs. samostat. obrněnou armádu. Vyloděn v Normandii, prošel bitvu u Dunkyrchenu (?) ve Francii, dostal se až do Plzně. V roce 1945 se vrací do rodného Bratřejova, po 14ti dnech odchází do vesnice Demoul u Mar. Lázní, zde si zařizuje firmu, autodopravu, a čeká na vysídlení spolu s ostatními spolubojovníky. V dokladech uvádí místo vysídlení Nový Zéland. V roce 1948 se kolem něj začíná zavírat a zatýkat. Urychleně odchází - přechod Tři sekery (paseky v horách u Mar. lázní) převaděčem je švagr hospodského ve vesnici Demoul, pana Trnčáka, nar. v Rajnochovicích. Trnčák je později zavřený a v roce 1968 je propuštěn, následně nalezen v lese oběšený.

To jsou veškeré informace, podle červeného kříže se snad nikdy nedostal přes hranice, na Novém Zélandu sprvu nějaká stopa byla, později tato informace byla zprochybněna, bratr se nikdy neozval. Ráda bych mému otci dokázala říci více. Děkuji za informace.

Zdena Šimková, 603442891

****

Z našich aktivit

56. setkání klubu (projektu) VETS

Zápis z 56. setkání účastníků projektu

konaného dne 7. dubna v Praze, v restauraci U Rychtiků

účast: Aleš, Jirka, Pepa, Vojta a Honzín
Toto setkání bylo společné pro jednotu ČsOL Český Brod a Spolek pro VPM

program:

Legionářské věci

1)Pepa vedl tuto část, s tím, že nejdůležitější věcí je příprava jednoty na Manifestační sněm, který se bude konat 4. června. K tomu jednotu: -projednala návrh novely stanov – a s návrhem souhlasí

-jako hosté jsou za jednotu na sněm nominováni F. Vrábel a M. Brynych

-jako delegát za jednotu Český Brod je na sněm nominován J. Kincl

-do RV a předsednictva jednotu navrhuje svého předsedu J. Přerovského

-jednota Č. Brod také souhlasí s navrženou jednotnou kandidátkou, tak jak byla předložena

2)Pepa nás informoval o stavu příprav akce Slovensko, který bude pojat jako letní seminář

-předpokládá se celkem velká účast

-termín konání je 20 – 22.5. v Brezové pod Bradlom (předběžný plán je již na webu)

-akci budou zaštiťovat především náš Spolek, Brodská jednotu a místní příznivci

3)Pepa dále přítomné informoval o dalších akcích ČsOL

-Pout' do Zborova (Červenec), kde navrhujeme účast až čtyřech našich členů

4) Martin podal informaci o zasedání mimoresortní komise pro válečné hroby, jejímž je členem a která se konala na Ministerstvu obrany

5) Brodská jednotu vítá vznik každého spolku či sdružení na Českobrodsku se zájmem o region, historii, bezpečnost a život v regionu vůbec a proto se již nyní těší na spolupráci s o. s. Českobrod'ák

Spolkové věci

Spolkové věci se nesly především v oblasti tématu 3. fáze (jak jinak)
1)Vojta mohl oznámit, že v tuto chvíli je již hotová funkční kostra systému, v členské diskusi je na ní odkaz a každý zájemce s tím může pohlát

2)nyiní musíme odladit vzhled, na toto téma je opět jedno diskusní vlákno a popravdě, než vznikl tento zápis, je o vzhledu skoro rozhodnuto :-)

3)dále je nezbytné dodělat spojnicu mezi VPM a osobností

4)v systému bude možné data exportovat do formátů jako je CSV či DBF (a podobných)

5)je nezbytné přehrát offline k Vojtovi (to zajistí Martin ve spolupráci s Vojtou) za účelem vytvoření systému na překlápění dat

6)Dále se musí aktualizovat návod pro vkladače, přeci jen nový systém bude mít i trochu jiné možnosti a požadavky

Tolik k 3. fázi, termín další schůze si opět určíme dohodou – Vojta opět nachystá klikací kalendářik, kde se zvolí termín dle maximálních možností členů a zájemců.

****

Pracovní porada adminů

Zápis z pracovní porady adminů a správců dat

konané dne 24. května v Praze, v restauraci U Bronců

účast: Jirka, Martin a Vojta

program:

1) jedním z hlavních cílů bylo uzavření a předání offline Vojtovi k přípravě překlápění dat do webu 3. fáze, což proběhlo a všech více než 12 GB dat se podařilo předat. Tím je prapůvodní offline vedeného u Martina uzavřeno, sice se může tu a tam ještě doplnit, ale nový systém schraňování dat bude přeci jen trochu jiný.

2) první, relativně špatnou zprávou je, že náš nový web nebude na www.valka.cz, důvod je

prostý, jejich web server si moc nerozumí s námi nachystanými stránkami, nicméně to není vlastně žádná potíž, nové stránky budou u Rypiho

3) z toho mimo jiné plyne fakt, že je třeba uhradit za naši zakázku ohledně přípravných prací na 3F a ještě nám nějaká ta koruna chybí, takže to doufejme smázneme do konce června

4) na nových stránkách bude více stupňů administrace (plná, omezená, ..), např. někdo se bude starat třeba jen o jednu sekci, apod.

5) na nových stránkách nebudou komentáře (což je logické, bude se jednat o výpisy na dotazy a komentáře by se v tom dost míchaly se vším). Je však také zdůraznit, že komentáře zvláště v poslední době už ne zcela plnily svůj účel, malá část čtenářů je používala pro pomoc našemu projektu a díky jim za to, ne zrovna malá část je používala pro posílení vlastního ega, aby nám předvedla, že vše děláme špatně a jen oni jsou skvělí, a cca 5% pisálků byli tzv. úspěšní žadatelů o zařazení na Blacklist (kam také vloženi byli)

6) na stránkách bude vyhledávání přes databázi (jak jinak, kvůli tomu se to přeci dělá), ale i přes fulltext

7) nebude se přenášet vše co bylo na starých stránkách, přenesou se pochopitelně VPM a to tak, aby se uplatnily snad všechny návrhy a nápady pro spokojenost čtenářů, pak také galerie hrdinů, něco z historie, spolkových a legionářských věcí (v pořadí jak je napsané). Veteránské věci, insignie a prostory zůstanou na starých stránkách.

8) staré stránky vlastně zůstanou zakonzervované, budou si žít veterány, prostory a insigniemi a možná ještě něčím. VPM zůstanou jak jsou, ale web už na ně nebude primárně zaměřen a bude naopak vše směřovat na nové stránky (3F). Což nebude tak těžké, neboť od 1. 6. bude www.vets.cz odkazovat na nový web

9) Jirka upraví návod pro vkládání (příspěvatelé), stále je třeba zvážit zda data opravdu brát od každého, tedy i od příspěvatelů, kteří se nechtějí řídit pravidly pro vkládání ve stylu „bud'te rádi, že jsem vám něco poslal, koukejte to rychle zpracovat a zařadit....“.

Uvidíme kolik bude času na podobné dopracování.

10) S novým webem se dočkáme i verze stránek pro mobilní telefony.

11) Ve výpisech obcí v okresech se dočkáme tolik požadovaného abecedního řazení, V Praze se dočkáme nejen přehlednějšího členění po městských částech a obvodech, ale dokonce i po ulicích.

12) U každého VPM může být i velké množství fotografií (online samo o sobě bude datovým skladem), takže možno fotit VPM z více pohledů, tentokrát už vše půjde na web. Kdo tak v minulosti činil, nemusí se obávat, jeho foto jsou v offline a překloupí se do 3F. Fotografie se vloží tak jak dojde (Vojta odzkoušel i opravdu velké fotografie), automaticky se zmenší, označí se vodoznakem, uloží se na stránku. Původní velký originál se uloží na serveru a Vojta (správce) čas od času velké fotografie uloží jinde (a tím ulehčí místu na serveru).

13) Statistiky z Toplistu už jsou převedeny na Spolek pro vojenská pietní místa.

14) No a podstatné? Víkend od 27/5 do 29/5 bude vyčleněn na „zmenšení významu“ starých stránek, bude to poslední víkend aktualizovaných starých stránek, ... prostě nostalgie a od 1. června se to spustí – nový web, překlápění, ...

Přišlo to náhle, ale zase na druhou stranu, bavíme se o tom leta, odsouhlasilo se to už dávno. Vojta a Rypí na tom nechali neskutečně času a nervů (hlavně s našimi nápady) a další odklad (tedy plnění starého webu) by už nebyl moc přínosem. A navíc, kdo viděl screeny nového webu musí holt uznat, že je to o něčem jiném. Asi už si budeme moci odpustit tu větu, že graficky je náš projekt nic moc. Díky všem co se do této další fáze pustili, díky těm co se po hlavě pustí do překlápění (a klidné noci a víkendy jim) a našim čtenářům jen příjemné čtení.

zapsal: Martin

****

Jarný seminár Spolku pro VPM, o. z. a Jednoty ČsOL Český Brod na Brezovej pod Bradlom (20. – 22. 5. 2011)

V dňoch 20. – 22. mája 2011 sa uskutočnil v kopaničiarskom (kopanice – lazy – samoty) kraji Bielych Karpát v oblasti Veľkej Javoriny (970 m. n. m.) s hlbokými a tradičnými československými tradíciami (napríklad slávnosti československého bratstva už od polovice 19. st. pod heslom: „Tu vždy bratia stretávať sa budú!“) pravidelný spoločný jarný seminár Spolku pro mapování pietních míst, o. z. a Československé obce legionářské, Jednoty v Českom Brode.

V piatok večer (20. 5.) sme sa všetci, unavení z cesty na mieste zrazu, hladní a smädní, v pohode postupne stretli. Kupodivu miesto stretnutia našli všetci veľmi ľahko: Brezovú a aj objekt nášho ubytovania (napriek zmätkom organizátora, istého F.V., niekedy nepredvídaným, inokedy zase plánovaným, aby sa účastníci akcie ani náhodou na Slovensku nenudili) veľmi ľahko našli. Pravdepodobne (ale nie je to dokázané, je to len moja teória – pozn. F.V.), zapôsobili aj chutné a na chuťové bunky pôsobiace vône, vychádzajúce z blízkej reštaurácie Belan, kde sme si kadečo aj napokon (posléze) dali. Halušky nemali, a ani žinčicu, ale inak to bolo vcelku v pohode. Problémy s matematikou u tak trochu sexi obsluhy v reštaurácii sme si pri platení ako-tak ustrážili... Teda aspoň väčšina z nás...

Je nám ľúto, že bratia z Olomouca – sľúbená ruská legionárska uniforma a talianska legionárska uniforma, pre poruchu svojho povozu (koč ťahaný čtyřspřezím, alebo že by až 12 koňmi???, to fakt netušíme) pre ten nepredvídaný a aj vonkoncom nepredvídateľný kiks nedorazili. Keby boli vedeli, aký úspech mal u aj len okoloidúcich dám Miro Bilský vo francúzskej krásne modrej uniforme (23. peší pluk čs. fr. leg.), asi by boli išli z toho Olomouca na náš seminár aj po kolenačky, aby si to vychutnali... Plno májov všade v okolí (stromčeky vysoké, štíhle a ozdobené stuhami, šatkami, srdíčkami...). V tomto kraji tradície (ľudové a aj tie o československej vzájomnosti) žijú ďalej aj po problémoch posledných desaťročí.

Predpoludním 21. mája 2011 si účastníci po pietnom akte na Bradle (veľmi inštruktívny

a pútavý výklad miestneho rodáka a renomovaného znalca dejín pána Matúša Valihoru), prezreli pomník generála M. R. Štefánika (dielo miestneho rodáka a príbuzného Štefánika Ing. arch. Dušana Sama Jurkoviča). Pri pomníku Slobody v Brezovej pod Bradlom – Hurban, 1848–49, I. sv. vojna, legionári a boje na Slovensku v rokoch 1918 – 1919 – bol ďalší pietny akt. Na námestí sme si potom popozerali už aj v sprievode pani primátorky Brezovej – Mgr. Ušiakovovej – aj ďalšie pomníky, sochy a tabule, ktorými tento kraj priamo oplýva.

Popoludní 21. mája 2011 sme si cestou na Košariská – rodisko M. R. Štefánika – pozreli na Brezovej pod Bradlom jediný pomník Majstra Jána Husa na Slovensku a aj neďaleký pomník Jána Reptu, veliteľa partizánskej jednotky, Brigády M. R. Štefánika, ktorá pôsobila v uvedenom regióne. Na Košariskách sme položili kytice k pomníkom padlých v I. a aj k pomníku padlých v II. svetovej vojne a následne sme si prehliadli expozíciu v Múzeu M. R. Štefánika na bývalej evanjelickej a.v. fare – v jeho rodnom dome.

Večer naša akcia pokračovala seminárom, kde účastníci podujatia referovali o problémoch vkladania vpm na stránky www.vets.cz, odborných otázkach spojených s pomníkmi, tabuľami, klasifikáciou vpm a ďalšími konkrétnymi otázkami, s ktorými sa členovia spolku a jeho sympatizanti stretávajú pri svojej praktickej činnosti v teréne. Pri kontrole plánu práce na rok 2011 sa konštatovalo, že úloha: Napísať článok o denníkoch legionárov (Kincl–Vrábel) pre časopis *Národopisná revue*, je splnená a príspevok už bol predložený redakcii na recenzné pokračovanie.

Feďo Vrábel

****

57. setkání klubu (projektu) VETS

2. června se konalo již 57. setkání členů Spolku pro VPM v restauraci U Rychtiků.

Účast byla slušná: Honza, Petr, Feďa, Vladimír a Diana, Vojta a Aleš.

Hlavní slovo měl Vojta, který na notebooku názorně předvedl, jak celkem snadno vkládat VPMka na náš nový web. Zdůraznil, že ještě nebyla vybrána potřebná částka na zaplacení nového webu. **Vyzývám proto členy Spolku, kteří ještě na nový web finančně nepodpořili, ať tak neprodleně učiní.**

Krátce jsme zhodnotili vydařenou akci na Slovensku.

Fed' o s Honzou se v sobotu zúčastní V. manifestačního sněmu ČsOL v Národním památníku na Vítkově. O jeho průběhu nás budou určitě informovat.

Fed' o s Vladimírem začali plánovat cestu na Ukrajinu, kam pořádá ČsOL poznávací zájezd.

Jirka si nakonec vyzvedl Vojtu, aby spolu probrali důležité věci ohledně 3. fáze.

3.6.2011, Vladimír Štrupl

*****

Z V. manifestačního sněmu ČsOL, Praha – Národní památník Vítkov.

V sobotu 4. června 2011 se v důstojném prostředí Národního památníku v Praze na Vítkově uskutečnil V. manifestační sněm Československé obce legionářské. Za Jednotu ČsOL Český Brod se sněmování zúčastnili Jan Kincl jako delegát a Fed' o Vrábel jako host.

Slavnostní náladu navodil už nástup čestné jednotky v dobových uniformách ruských, italských a francouzských legionářů; bratr Milan Mojžíš se blýskl v uniformě srbského legionáře.

V slavnostní části sněmu odzněly přívody čestného předsedy ČsOL armádního generála Tomáše Sedláčka, předsedy Senátu Parlamentu ČR Milana Štěcha, primátora hl. města Prahy Bohuslava Svobodu, ministra obrany ČR Alexandra Vondru a dalších hostů.

V pracovní části pak byla všestranně zhodnocena činnost ČsOL za období od posledního sněmu (2007 – 2011) a byly vytčeny programové cíle ČsOL na další období.

V závěru sněmu se uskutečnily volby nových orgánů a funkcionářů ČsOL. Staronovým předsedou ČsOL se stal Pavel Budínský a místopředsedou Jindřich Sitta. **Do Republikového předsednictví ČsOL byl za naši jednotu zvolen předseda Jednoty ČsOL Č. Brod Josef Přerovský.** Srdečně blahopřejeme!

Jan Kincl a Fed' o Vrábel

****

58. setkání klubu (projektu) VETS

Zápis z 58. setkání účastníků projektu

konaného dne 15. června v Praze, v restauraci U Bronců

účast: Jirka, Honzin, Vladimír a Martin

program:

- 1) Martin představil návrh druhého čísla Monumentu, která vyjde za druhé čtvrtletí, k návrhu nebyly připomínky
- 2) Pro vkladače a překlapče budeme muset určit pravidla kdy používat termín „MĚL BY“ ve smyslu, že dané místo by mělo být vedeno jako válečný hrob, ale není zaveden v evidenci válečných hrobů (CEVH), v současné době máme toto upřesňování dosti volné, nicméně vlastní uveřejňování faktu, zda dané místo je či není evidováno jako válečný hrob je velmi vítanou ukázkou, jak některé obce „plní“ svoji povinnost při evidování válečných hrobů
- 3) Podařilo se vyřešit poslední výběr peněz na hlavní část platby přestavby webu pro 3. fázi, společně s minulou schůzí tento „problémek“ vyřešili Petr, Vladimír Jirka a Martin
- 4) Jelikož nový web a celkově nový elektronický život spolku bude přeci jen finančně náročnější než uplynulá období, bude nutné zavést funkci pokladníka, který bude zajišťovat odbavování případných finančních darů pro spolek, k tomu

účelu bude velmi vhodné zřídit spolkový účet (v tomto ohledu se bude trochu více angažovat Honzin a Vojta), přičemž Honzin je v současné době mírně ochoten o dané funkci uvažovat, takže držíme palce ať se plně rozhodne, že do toho půjde

5) určitou část schůze zabraly dotazy na téma vkládání a překlápění, které byly obratem přeposlány Vojtovi a tazatelé budou jistě (jako vždy) uspokojení odpověďmi

6) pro určování katastrální příslušnosti lokalit jsme si navzájem doporučili mapy na www.1188.cz

No a to je vše, začíná zase prázdninová sezóna, překlápěči mají plné harddisky dat ke zpracování, ale i přesto neuškodí v diskusi si domluvit další termíny schůzek. Všem příjemné a klidné léto.

zapsal: Martin

****

Osobnost měsíce

DUBEN

armádní generál Josef Jiří Šnejdárek

* Napajedla 2. apríl 1875 - † Casablanca 13. máj 1945

Šnejdárek navštevoval školy v Jičíně, Trutnove a v Lomnici nad Popelkou vstúpil do Sokola. Potom od roku 1891 študoval na kadetke v Prahe. Na vojenskej škole dosahoval

výborný prospech a bol prvým v ročníku. Šnejdárek vo svojich memoároch spomína, že sa ako zástupca kadetky zúčastnil na privítaní cisára Františka Jozefa I. v Prahe, cisár mu pri tej príležitosti podal ruku a aj sa s ním krátko porozprával... Vtedy ani jeden z nich nemohol tušiť, že sa po rokoch ocitnú každý na inej strane frontu.

V roku 1895 Šnejdárek školu skončil ako poručík a asi rok slúžil v Budapešti. Potom ho preložili do Innsbrucku. Vtedy sa Šnejdárkova bojovná a dobrodružná povaha prejavila tak, že posádku počas svojej dovolenky opustil a zapojil sa do vojny Turecka proti Grékom - na strane Turkov. Bol to pre Šnejdárka prvý bojový krst a tu utížil aj svoju prvú jazvu na čele. Po návrate do Innsbrucku si za to odsedel 30 dní v base. Šnejdárek už v roku 1896 rakúsku armádu opustil a odišiel do Afriky. Po dvoch rokoch sa vrátil do Francúzska a vstúpil do francúzskej Cudzineckej légie (tam mal ako jej príslušník číslo 5824). Spočiatku slúžil v 2. cudzineckom pechotnom pluku. Francúzske občianstvo získal 27. marca 1905. Šnejdárek na svoje roky v Cudzineckej légii spomína nasledovne: "Byla to výborná škola. Naučila mě poznat prostého 'vojáka z řady' a jeho potřeby. Tam jsem poznal

hranice možnosti a únosnosti ve snášení útrap tělesných i duševních. A přesvědčil jsem se, že pro pravého muže není na světě nic nemožného. Život ve francouzské cizinecké legii podobá se básni tvrdé krásy, básni psané krví. V ní vítězí cnost, ať již v boji se zbraní v ruce, nebo srdcem, jež čelí vražedným bacilům, či v bojiproti vlastním nepotlačeným vášním. Verše této básně mluví o útrapách, o krvi, o smrti... a o nehynoucí slávě anonymních vítězů." Šnejdárk sa vyslovil aj k tomu, prečo vlastne odišiel z rakúskej armády: "V podstate asi: touha po dobrodružstve alebo vôbec po živote... Jsem rváč. Jsem voják. Rváč a voják patří na frontu. Když fronta nejde za mnou, musím za ní... Tak tedy: Légion. Afrika."

V prvej svetovej vojne bojoval na viacerých bojiskách a bol niekoľkokrát ranený a získal viacero vyznamenaní. V septembri sa zúčastnil bitky 1914 na Marne. V bojoch - okrem iného aj na Chemin des Dames a na výšinách Vimy pri Arrase - vynikli jeho schopnosti, smelosť a húževnatosť. V roku 1915 dosiahol už hodnosť kapitána a slúžil aj v Alžírii v 4. streleckom pluku. Tam získal čestný rad Rytiera Čestnej légie. Od roku 1917 bol zase na fronte vo Francúzsku, kde bol ranený a potom spolupracoval s Milanom Rastislavom Štefánikom pri budovaní a organizácii československých légii. Prišiel samozrejme do kontaktu aj s divíznym generálom Janinom, neskorším vrchným veliteľom všetkých spojeneckých vojsk a čs. légii na Sibíri.

Šnejdárkova práca spočívala v organizovaní čs. légii a všetkého spojeného s ich budovaním v meste Cognac. Cestoval často po zajateckých táboroch vo Francúzsku, v Afrike a v Taliansku a obstarával všetok materiál, ktorý légie potrebovali. V tom období sa často stýkal so Štefánikom, ktorý ho hodnotil ako dobrého vojaka - ved' Šnejdárk mal za sebou 18 poľných ťažení, štyridsaťkrát bol zranený a medzi početnými radmi mal aj vyznamenanie za chrabrosť. Podľa Štefánika bol Šnejdárk tvrdý vojak, menej sa hodiaci do salónu, ale diskretný a užitočný. Príkladom takej užitočnosti je epizóda, ako Šnejdárk previedol na francúzske bojisko 22. peší pluk od Padovy zo severného Talianska a ako pre legionárov zabezpečil výstroj: "Rozkaz byl velmi jednoduchý, provedení méně jednoduché. V Itálii jsem našel naše hochy ve špatné náladě: měli nedostatek

tabáku, nedostali nějaký čas žold, uniformy byly rozedrané, tak jak je přivezli z francouzských zákopů. Nápravu jsem zjednal okamžitě. Navštívil jsem ihned generála Grazianiho (vrchní velitel francouzských vojsk v Itálii, neměl nic společného s italským generálem téhož jména!) a žádal jsem zdvořile, ale energicky o všechno, čeho se chlapcům nedostávalo. Graziani si zavolal šéf-intendanta, šéf-intendant se zabarikádoval za předpisy a za obvyklé 'nevím na čí účet...' Odpověděl jsem: 'Pánové, je to jednoduché. Československá armáda podléhá jako armáda spojenecká maršálu Fochovi, o čemž, doufám, neráčíte pochybovat. Maršál 'záhadu na čí účet' rozluští. Víím, že je v Paříži. Spojte mě s ním telefonicky a budete mít ihned jasnou odpověď. Já zde budu čekat na spojení a nehnu se, dokud věc nebude vyřízena'... S maršálem Fochem jsem spojen nebyl: intendant nebyl na rozhovor zvědav, neboť věděl, že Foch není zvláštním milovníkem intendantů, a že je s trestem rychle po ruce. Místní intendant si na nějaký účet okamžitě vzpomněl, generál Graziani řekl, že dává ihned příslušné rozkazy a bylo mi sděleno, že poukázky budou za mnou poslány do tábora. Nato jsem ho požádal, aby mi je raději dal hned do ruky, že to bude jistější... Po tomto krátkém informačním zakročení jsem potom nacházel u francouzských velitelů v Itálii největší ochotu. Vycházeli nám všeobecně a radostně vstříc. Byrokrati a hlavně intendanti jsou na celém světě stejní."

Šnejdárk sa významne zaslúžil o podobu a obranu československých hraníc v prvých mesiacoch po vzniku Československa v roku 1918. Do vlasti sa vrátil v januári 1919 spolu so svojimi legionármi. Najprv porazil poľské jednotky generála Latinika na Tešínsku a potom sa významne pričínil o porážku maďarských bolševických vojsk po ich invázii na Slovensko v prvom polroku 1919. Situácia bola vtedy ťažká a na južnom Slovensku československé jednotky ustupovali na celej čiare. Šnejdárk sa vypravil z Tešína na Slovensko len s polovicou guľometnej roty a druhú československú divíziu tam prevzal 5. júna 1919. Bol nedostatok zbraní, munície aj jedla. Ako postupoval Šnejdárk v tejto zlomovej chvíli, opísal sám nasledovne: "Sebral jsem narychlo všechno vojenské, co se kde dalo a ukázalo v polích i lesích, údolích a horách a dal jsem ihned rozkaz k útoku. demoralizované šarže jsem degradoval. Říká se, že jsem do zbabělců střílel. Tím jsem poněkud zastavil ústup. Dne 9.

června jsem zahájil všeobecný útok, který počal dobytím Báňské Štiavnice v týle nepřítelů dne 10. června..." Rozpráva sa však aj to, že keď bola situácia na jeho úseku vážkach a potreboval povzbudiť svojich vojakov, vypýtal si od jedného z nich zapálenú cigaretu (sám nepil alkohol ani nefajčil) a postavil sa na zákopy, kde ju na dostrel od nepriateľa vyfajčil. Je to od veliteľa pravdepodobne až príliš odvážne riskovanie, ale vtedy to pomohlo. Z uvedeného obdobia je aj tento Šnejdárkov psychologický ťah: "Zavolať som si teda jedného dôstojníka svojho štábu a povedal som mu toto: 'Pojedeš do Žiliny a ze Žiliny smereom ke Košiciam. Vezmeš si sebou asi sto vojakov v plátených uniformách. Tito vojaci si načernia tvare a ruce a na hlavu si uvazuja biele satky po zpusobu turbanu. Satky nemusia byt zrovna moc biele. Vojaci na kazdem nadržii vystupia a budu chodit po perone a mluvit budu hlasite senegalsky. Dústojnik hlásil, že nemá vojakov, ktorí umia senegalsky. Řekl jsem mu: To nevadí. Budou něco brebentit a v každé větě bude srozumitelné jen slovo 'Senegal'. Počítal jsem s tím, že maďarští špioni se toho slůvka chytí. Věděl jsem, že každý špion přehání, aby dostal větší odměnu. Když uvidí sto 'Senegalců', bude hlásit, že jich bylo tisíc, a když bolševici mají jen na třech nádražích vyzvědače, dovědí se v Pešti už o třech tisících." Vojenská lesť Šnejdárkovi vyšla a už o 48 hodín v Pešti vedeli, že na Slovensko údajne prišli cez Rumunsko dva pluky Senegalcov. Povest' o Senegalcoch sa širila ďalej a keď Šnejdárkovci obkľúčili pri Hrone oddiel bolševikov, vrhali sa do vody aj neplavci. Šnejdárek to zase opísal slovami: "Vytahali jsme je ven a já jsem jim řekl: 'Proč to děláte? Můžete být přece rádi, že se dostanete do zajetí pořádné armády.' Nato mi řekli: 'Bojíme se, protože velitelem Čechů je Negr, lidožrout.'"

Šnejdárek pôsobil potom v roku 1919 aj ako posádkový veliteľ Prahy a od roku 1921 na významných veliteľských miestach na Slovensku, v Olomouci a zase na Slovensku - v Košiciach aj Bratislave, kde v roku 1933 ako prvý začal budovať pohraničné opevnenia proti Maďarom v Petržalke. V roku 1925 mu ako veliteľovi košickej divízie priviezol osobne maršál Pétain komandérsky kríž Čestnej légie. O Šnejdárkovej osobnosti svedčí aj jeho veľká obľuba nielen medzi Čechmi a Slovákami, ale aj u Maďarov a Nemcov. On to oôvodňoval tým, že "...zacházim - pokud to moje pravomoc dovoluje

- s menšinami tak, aby se u nás cítily přinejmenším tak spokojeně, jako jejich soukmenovci za hranicemi. Jelikož jsme držiteli moci, můžeme si podle mého názoru dovil býti velkorysí a elegantní..." Šnejdárek svoju kariéru uzavrel v Bratislave ako zemský vojenský veliteľ a dosiahol najvyššiu hodnosť armádneho generála. Dňom 1. júla 1935 bol daný do výslužby.

Po rozpade Československa odišiel Šnejdárek do emigrácie, v ktorej sa dožil konca vojny v Európe, ale bezprostredne po ukončení bojových operácií zomiera. Bol nositeľom vysokých československých, francúzskych, britských, talianskych a ďalších vyznamenaní a aj najvyššieho stupňa rady Čestnej légie - komander. Ministerka obrany Českej republiky udelila Šnejdárkovi v roku 2008 in memoriam Kříž obrany státu

Šnejdárkove zásluhy o Československo sú neoceniteľné. Bol a navždy zostane žiarivým príkladom vlastenca a vojaka, skvelého veliteľa a schopného vojvodu: "Jsem rváč a voják a miluji boj. Čtyři roky kadetky. Dobré. Šestnáct let Afriky. Krásné. Čtyři roky světová. Samozřejmě. Nejkrásnější: bránit v čele armády svou vlast. Se zbraní v ruce přivtělit republice, nač měla právo. Jsem rváč a voják. Kdybych se znovu narodil: zase Legie."

Zdroje: Josef Šnejdárek: Pochoduj nebo zemři!
Most: Elka Press 1994

Ing. Štefan Hvojník:

http://www.wittmannholding.sk/fam_josef.html

VPM se nachází v obci Napajedla, okres Zlín, v obci Zvolen, Slovensko.

Text: Fed'o Vrábek

****

KVĚTEN

Karl Rudzinski

Generalmajor K.u.K. ,velel v letech 1899 - 1904 pluku Mährisches Infanterie - regiment Nr.3 v Kroměříži.

narozen v Dirscheld dne 14.3. 1853

zemřel v Olomouci 24.5. 1906

VPM se nacházejí: hrob v obci Ondřejovice, krypta za jeho loveckou chatou, kde chtěl být pochován

****

ČERVEN

profesor Vladimír Krajina

* 30. 1. 1905 ve Slavicích u Třebíče
absolvent gymnázia
absolvent Přírodovědecké fakulty UK v Praze
1927 – doktor přírodních věd
dále studoval v Yale, Polsku, Rumunsku,
Ženevě, Berlíně
1939 – zapojil se do odbojové činnosti
řídil zpravodajskou činnost na území PČaM,
důvěrník presidenta Beneše, vedoucí představitel
odbojové organizace Politické ústředí, spravoval
jeho ilegální vysílačku Sparta I, která obstarávala
styk se zahraničním odbojem vedeným
presidentem republiky E. Benešem. Vysílala od
15. 8. 1939 do 15. 12. 1939, od IV. 1940 do 7. 5.
1941, od VI. 1941 do 4. 10. 1941 a od IV. 1942
do 27. 5. 1942.
VI. 1942 - jako jediný z vedení ÚVOD nebyl
odhalen za heydrichiády, stal se z něj psanec,
který se musel ukrývat na venkově v Českém ráji
15. 1. 1943 – ukončil vysílání do V. Británie
31. 1. 1943 – zatčen Gestapem po neúspěšném
pokusu o sebevraždu v Turnově
vězněn v Malé pevnosti Terezín jako
prominentní vězeň
1945 – internován na pražském záměčku

Jenerálka, cíl neúspěšných projektů K. H. Franka
o zpravodajské hry

Horní sněmovna britského parlamentu mu
odhlasovala dík za záslužnou činnost

1946 – poslanec NS za Čs. stranu národně –
socialistickou, generální tajemník téže strany
II. 1948 – jeden z prvních zatčených po
komunistickém převratu, na intervenci
presidenta E. Beneše je propuštěn
odchází do exilu

1949 – působí na Kolumbijské universitě jako
profesor katedry biologie a botaniky
držitel mnoha čestných doktorátů a světových
ocenění

místopředseda zastupitelstva Rady svobodného
Československa, předseda ČSNSS v exilu

1990 – vyznamenám Řádem bílého lva

1. 6. 1993 – zemřel ve Vancouveru

Zdroj:

V. Krajina – Vysoká hra, Internet

Pamětní deska se nachází na Praze 2.

****

**Sekci Osobnost měsíce rušíme. Těžko říci, zda
dočasně, ale je to tak. Byla svázána s naším
starým webem a při přechodu na 3F se osoby
budou překlápět později, dá se říci, že by nyní
bylo matoucí vkládat medailonky osobností
bez vazby na místa. Jistě se k podobné sekci
časem vrátíme.**

O JEDNEJ Z CIEST K ŠTEFÁNIKOVÍ

„V roku 2008 sme spolu hovorili o Bradle 1968 a atmosfére, ktorá tam počas májovej spomienky na Štefánika bola. V tomto roku uplynulo 20 rokov, čo bola ustanovená SMRŠ, ktorú ste zakladali, trinásť rokov ju viedli a dnes ste jej čestným predsedom. V nasledujúcom rozhovore som si pripravil otázky zamerané na vašu cestu k Štefánikovi, povedal **Matúš Valihora** svojmu učiteľovi **Petrovi Uhlíkovi**“ a začal prvou otázkou.

M. V.: Kedy ste prvý raz počuli meno Štefánik?

P. U.: Narodil som sa v Starej Turej, kde som prežil i roky detstva a mladosti. S menom Štefánik som sa stretol už v predškolskom veku, lebo bolo často spomínané v našej rodine. Tato, mama, strýko Peter i teta Anička rozprávali, ako za prvej ČSR radi chodievali na Bradlo. V roku 1939, už za Slovenského štátu, zúčastnili sa i manifestačného stretnutia evanjelickej mládeže pri Štefánikovej mohyle. Keď o tom neraz rozprávali, tak v mojej detskej duši rástlo presvedčenie, že v hrobe je pochovaný niekto výnimočný.

M. V.: A čo ste sa o Štefánikovi naučili v škole?

P. U.: Bol som žiakom prvej či druhej „ľudovej“, keď som sa od „meštiankárov“ dozvedel, že večer pôjdu s pani učiteľkou Slezáčkovou „pozerať“ na Bradlo. Jej rodáci, Brezovčania, vraj na mohyle zapália vatry. Robili tak už roky, vždy v predvečer Štefánikovej smrti aj s Košarišťanmi. Pridal som sa preto k starším spolužiakom, a tak mi dodnes zostal v očiach vzdialený obraz Bradla s obrysmi belejúcej sa mohyly v lúčoch zapadajúceho slnka. Toto pozorovateľské stanovište poznám dodnes. Je pri ceste smerom na Paprad', jediné v staroturianskom chotári, odkiaľ voľným okom vidieť najvyšší bod Myjavskej pahorkatiny.

M. V.: Uvedomujem si, že vy ste prvé tri roky školskej dochádzky prežívali ešte v demokratickej dobe.

P. U.: Samozrejme, v ľudovej sme mávali školské slávnosti venované zakladateľom ČSR T. G. Masarykovi, M. R. Štefánikovi a E. Benešovi. V čítankách boli o nich oslavné básne a ďalšie texty.

M. V.: Potom však aj školstvo ovládli komunisti.

P. U.: Vo vymývaní mozgov začínali opatrne, ale prišli tragické roky päťdesiate. V meštianke, premenovanej na „osemročenkú“, ako aj na „jedenásťročenkú“, bývalom gymnáziu, už o otcoch zakladateľoch štátu nebolo ani zmienky. Ak, tak len v zmysle negatívnom. Na vysokej škole, kde som študoval pedagogický smer zemepis – dejepis, prednášali nám Štefánika ako agenta imperializmu. Presne v intencii knihy Ľudovíta Holotíka „Štefánikovská legenda a vznik ČSR“...

M. V.: ... a tá sa zakladá na samom klamstve!

P. U.: Zobral som to ako nutné zlo režimu a dodával som si odvahu, že takto o svojom rodákovi nikdy učiť nebudem.

M. V.: Ako na situáciu reagovalo vaše najbližšie okolie?

P. U.: Počas stredoškolského štúdia som brigádoval v komunálnej stolárskej dielni, kde bol tato vedúcim. Pomáhal som aj Františkovi Jambourekovi (1891), ktorý si ako dôchodca privyrábala korunky k smiešne nízkej penzii. Bol zarytým antikomunistom, bývalým čs. legionárom v Rusku, kde prežil ťažkú sibírsku anabázu a dobrodružnú cestu loďou Bohemia legia z Japonska do vlasti. O tomto a ďalšom mi zaujímavo rozprával, nadšene najmä o stretnutí s „bratom generálom Štefánikom na magistrále“. Boli to cenné informácie, ktoré mi vtedajšia škola nemohla poskytnúť.

M. V.: Čo hovoril váš otec?

P. U.: S tatom (1909) som sa zúčastňoval posedení u praujca Jozefa Roháčka (1881), tiež ruského legionára, ale aj účastníka druhého odboja v Turci. Debaty o politike, návraty do histórie v kontexte s prvou republikou, hodnotenie Masaryka, Štefánia, Beneša a ďalších politikov boli pre mňa veľmi poučné. Najmä, keď v tomto debatnom krúžku nechýbal Roháčkov sused Dr. Dušan Úradníček (1899), právnik, dozorca ev. a. v. cirkevného zboru, náboženský a obecný kronikár, ale aj ujco Štefan Gálik (1900), suspendovaný okresný sudca v Liptovskom hrádku, žijúci v rodisku na biednom dôchodku.

M. V.: Po promócií ste učili len krátko v Skalici, museli ste nastúpiť vojenskú službu.

P. U.: Len málokto uverí, že vojna mi veľa dala i v tomto ohľade. Keď sme boli prevelení do Chyňavy pri Beroune, tak cez lesnú zverniciu som mal blízko do Masarykových Lán. Využíval som to k návštevám prezidentovho hrobu a kolegom v zbrani som rozprával o jeho živote v kontexte so Štefánikom. Raz som v Lánech

stretol vtedy už známeho spisovateľa a publicistu Františka Nepila, ktorého verejnosť poznala hlavne z rozhlasových fejtónov, ktoré svojím charakteristickým hlasom i čítal. Hovorili sme spolu o „starom pánovi“ i o jeho synovi Jánovi, ale dobre poznal aj Štefánikov životný príbeh. Ďalej mi prezradil, že pochádza z blízkeho Hyskova... Neskôr, keď som vojenčil vo Vyšných Lhotách pri Frýdku Místku, s osvieteným politrukem sme navštívili Poustevny na Radhošti v Moravskoslezských Beskydách. Prvý raz som videl pôvabné Jurkovičove stavby a prekvapeným vojakom som vysvetľoval, že to najvýznamnejšie architektovo dielo – Štefánikova mohyla na Bradle, nachádza sa v mojom rodnom kraji!

M. V.: Potom už nasleduje ďalšia kapitola vášho života. Nastúpili ste do brezovskej školy.

P. U.: Definitívne začiatkom občianskeho roka 1962. V Brezovej žijem doteraz. Pohľad na Štefánikovu mohylu nad obcou, priamo z okien školy, v ktorej som učil, nenechával ma ľahostajným a stal sa mi nepísanou výzvou. Šťastie som mal aj v tom, že prvé dva roky som býval na námestí v meštianskom dome rodiny Tvarožkovej. Len stena ma oddeľovala od emeritného architekta Juraja Tvarožka (1887), bývalého ruského legionára, s ktorým som sa spriatelil. Patril medzi tých jedenásť príslušníkov prvého odboja, ktorí 14. marca 1939 podpísali otvorený protest proti rozbitiu ČSR a vzniku Slovenského štátu ako satelita nacistického Nemecka. Považovali to za zradu Štefánikovho odkazu. Od ujca Jura som sa o predrevolučnom i bolševickom Rusku dozvedel veľa z nespočetných rozhovorov alebo z jeho bohatej knižnice.

M. V.: Aj v začiatkoch vášho pedagogického pôsobenia sa na verejnosti i v škole takpovediac o Štefánikovi mlčalo.

P. U.: Mnohí boli ticho preto, lebo nechceli o generálovi hovoriť negatívne, čo sa podľa komunistickej línie žiadalo. V brezovských rodinách sa však aj napriek tomu štefánikovský a masarykovský kult pestoval. Aj v našej škole to nebolo najhoršie. V dôverných debatách so staršími kolegami sa prvorepublikový pohľad na dejiny udržiaval. Podobne si svoj názor nedali vziať ani účastníci protifašistického odboja.

M. V.: Akým spôsobom?

P. U.: Ilustrujem to bizarným príkladom niekedy z polovice šesťdesiatych rokov minulého storočia. Z okresu volali, že do Senice pricestovali sovietski hrdinovia, generál Michail

Ivanovič Naumov a plukovník Konstantin Karpovič Popov. Chcu prísť do Brezovej a na Bradle sa stretnúť s brezovskými partizánmi. Senickí funkcionári mali strach, že „čo z toho bude“, keď sa súdruhovia „hore“ o tom dozvedia. Domáci odbojáři, naopak, vyjadrili potešenie. Keď sovietski hostia na Bradle pricestovali a zvíťali sa s Brezovčanmi, po voľnom kroku smerom k mohyle, asi päťdesiat metrov pred schodiskom, začali „parádny pochod“ s pravými rukami vystretými k brigádirkam. Pred mohylou dosalutovali a uklonili sa. Potom sa otočili k nám, neskutočne prekvapeným, a Popov povedal: Vot geroj generál! (Na doplnenie len toľko, že za SNP bol príslušníkom II. čs. partizánskej brigády generála Štefánika v Turci). Z Bradla som sa vtedy vrátil celý blažený.

M. V.: Učítelia ste žiakov na Bradle vodili?

P. U.: Chodili sme tam dvakrát do roka na tzv. branné cvičenie, hoci za cieľ pochodu bol v rozkaze veliteľa Pavla Strapca, ktorý bol zástupcom riaditeľa, označený televízny vykrývač. Od neho to bolo kúsok k Štefánikovmu hrobu, kde sa žiaci potom dozvedeli všetko, čo im učítelia oficiálne v triede nehovorili.

M. V.: Otec mi spomínal, že keď chodil do základnej školy, tak z humna vídaval večer 3. mája svietiť na Bradle vatry, čo určite nebolo povolené.

P. U.: Medzi ich „podpaľačmi“ som býval aj ja. Hlavnými organizátormi boli člen MsV KSS Štefan Mikulčík a poslanec MsNV Vladimír Dodrv. Pokračovali sme tak v starej tradícii pálenia vatier v rohoch mohyly v predvečer Štefánikovej smrti. Až do roku 1968 sme to robili tajne, ale každý o nás vedel. Aj príslušníci VB Ondrej Kimák a Štefan Manca, ktorí väčšinou páchateľov hlásili ako „neznámych“. Aj takýmto spôsobom sme sa snažili upozorňovať verejnosť na Štefánika, len aby na neho ľudia nezabudli.

M. V.: Zažili ste pri tom aj nejaké neopakovateľné príhody?

P. U.: Presné časové určenie si už nepamätám, ale spomeniem aspoň dve. Keď sme po zapálení vatier zbehli z Bradla a oheň sme sledovali z obce, vošiel som drzým spôsobom na MO VB a „nažaloval“ som, že na Bradle nejakí provokatéri zapálili ohne. Ondrej Kimák, ktorý mal službu v kancelárii, flegmaticky mávol rukou a zahlásil: Aj tak vieme, že ste to boli vy, čím myslel na celú našu skupinu... Inokedy zasa,

krátko po svadbe, stratil na Bradle obrúčku kolega Jaro Mikláš. Prišiel na to až dolu a rozmýšľal, že kde sa mu to mohlo stať. Bola už tma, keď ho ďalší učiteľ Vlado Petrovič vyviezol skútrom na Bradlo. Správne predvídali, že obrúčka môže byť padnutá na dne hlbokého ohniska v jednom z rohov mohyly, zobrali si preto lano. Po spustení sa dolu Jaro ju po dlhšom kutaní našiel, a tak doma nebol žiaden problém, no udalosť to bola naozaj bizarná.

M. V.: Posuňme sa ďalej, do druhej polovice šesťdesiatych rokov, kedy prišiel tzv. „obrodný proces v strane a spoločnosti“.

P. U.: V dubčekovskom období Štefánik razom ožil. Pre mňa to naozaj nebolo žiadne prekvapenie, lebo už pri mojom prvom stretnutí s Dubčekom v roku 1964 na Košariskách som bol presvedčený, že Štefánika nosí v srdci. Náš rodák sa v roku 1968 dostal na stránky novín, časopisov, do programov televízie, rozhlasu... Vyšla kniha M. R. Štefánik od brezovského rodáka Jána Jurička, v našom meste sa konala vedecká konferencia o živote a diele generála, ba v Košariskách sa v jeho rodnom dome pripravovalo múzeum, ktoré inicioval miestny evanjelický farár Ladislav Valášek. Učitelia našej školy sme v Národnom dome Štefánikovom pod vedením Jána Fajnora pripravili pôsobivý umelecký program. Po kopaniciach som sprevádzal spisovateľku Hanu Ponickú, ktorá si zapisovala rozhovory s ešte žijúcimi Milanovými spolužiakmi, besedovali sme s astronómkou Máriou Pajdušákovou.

M. V.: Vrcholom tohto obdobia boli nezabudnuteľné oslavy na Bradle 4. – 5. mája, o ktorých sme spolu hovorili v samostatnom rozhovore pre časopis Bradlo.

P. U.: Presne tak. Podieľal som sa na ich organizácii a prišli viac ako stotisíc ľudí. V lete potom sme privítali Štefánikovu snúbenicu Giulianu Benzoni, ktorú sprevádzala spisovateľka Hana Ponická a markízin synovec. Navštívila košarišskú faru v rodine farára Ladislava Valáška, kostol a cintorín, potom Brezovú a Bradlo. Z prijatia bola dojatá. Predseda MsNV Pavel Blažek jej odovzdal čestné občianstvo mesta. Potom k nám vtrhli okupačné vojská.

M. V.: Viem od vás, že oficiálna slávnosť na Bradle bola aj o rok, v máji 1969.

P. U.: Bola, ale už bolo cítiť, že to nie je ono. Mnohí zo strachu a vypočítavosti neprišli, lebo tanky u nás zostali, a tak predpokladali politickú zmenu.

M. V.: A tá aj prišla.

P. U.: Samozrejme a „normalizačné obdobie“ postihlo aj Štefánika, ba spolu s ním i tých, ktorí to s ním mysleli úprimne.

M. V.: Aj vy ste sa ocitli v „Poučení z krízového vývoja“...

P. U.: ... v kapitole „Antikomunismus na školách“, čo bolo dosť nebezpečné obvinenie.

M. V.: Učiť vás však nechali.

P. U.: Pomohlo mi, že som nikdy nebol členom komunistickej strany, a tak ani tzv. „nomenklatúrnym kádom“. Tým som nikoho na dôležitých postoch neohrozoval, lebo straníci na previerkach likvidovali predovšetkým „samým seba“. Prežil som to na rozdiel od Štefana Mikulčíka, Pavla Blažeka, Jána Bučku či Jána Škarítka.

M. V.: A čo takého konkrétne vám v spomínanom pamflete vyčítali?

P. U.: Samozrejme, boli to moje postoje k Štefánikovi v kontexte dejinných súvislostí, ktoré citovali z mojich článkov v Učiteľských novinách.

M. V.: Pri inej príležitosti ste spomínali, že určitý čas ste prestali učiť dejepis. Nás však už ste históriu v ére gorbačovskej učili.

P. U.: V sedemdesiatych rokoch som naozaj prestal učiť dejepis v 9. ročníku (20. storočie) po vzájomnej dohode s „konsolidovaným“ vedením školy a o to viac som sa venoval trénerskej práci v školskom športovom stredisku hádzanej. S dievčatami som dosahoval špičkové výkony na česko-slovenskej úrovni. Pri tejto činnosti ma sofistifikovane mysliaci funkcionári OV KSS „trpeli“, lebo adekvátnu náhradu za mňa nemali. Bol som si toho vedomý, len ma hnevalo, že si potom pripisovali zásluhy na našich úspechoch. Bral som to ako daň za našu nepísanú dohodu.

M. V.: Štefánikovskú tradíciu ste však dostali aj do hádzanej.

P. U.: Relatívne neskoro, v máji 1969 sme usporiadali prvý ročník hádzanárskeho turnaja starších žiakov o Pohár Bradla. Trofej dal v Novom Bore vyrobiť Pavel Blažek. Športová i spoločenská úroveň podujatia, hoci už za okupácie, bola úžasná. Zahájenie sa konalo v Národnom dome Štefánikovom, jeho súčasťou bola beseda J. Juričkom o jeho spomínanej knihe, samotný turnaj bol na ihrisku pri škole. Scenár podujatia sme vypracovali s kolegom Jarom Miklášom. Následne bolo odohraných ešte päť ročníkov. Turnaj sme nikdy nezrušili, v roku 1973 skončil preto, lebo pozvané družstvá zo

strachu nepricestovali. Som rád, že v súčasnosti Bradlan pokračuje v nami začatej tradícii.

M. V.: Zdalo by sa teda, že normalizácia v súvislosti so Štefánikom priniesla obdobie „hluchoty a slepoty“.

P. U.: Všeobecne áno, ale u nás určite nie, hoci po zásahu zhora sme ťažko niesli likvidáciu už hotového Múzea M. R. Štefánika v Košariskách. Jeho tvorca Vlado Zuberec musel demontovať exponáty a previesť ich späť do depozít. Bol som pri tom, keď prisahal Ladislavovi Valáškovovi slovami, „my sa pán farár sem ešte vrátíme, nebojte sa, veci budú zatiaľ uložené na bezpečnom mieste“.

M. V.: Do Štefánikovho rodného domu potom vraj nast'ahovali obecný úrad.

P. U.: Áno a bolo to veľmi šťastné rozhodnutie.

M. V.: Prepána, prečo?

P. U.: Rodina pána farára Valáška bývala v Národnom dome a čakala na dokončenie novej fary. Tým, že do starej štefánikovskej fary premiestnili MNV, budova nechátrala a interiér bol chránený aj v zime, kedy sa dnu kúrilo. No a to hlavné bolo, že do štefánikovskej fary mali tak prístup aj zvedaví návštevníci Košarísk, ktorí si vždy našli „dôvod“ ju navštíviť a pookriať na duši.

M. V.: Pustla však mohyla na Bradle.

P. U.: Áno, hoci plány na jej generálnu opravu boli hotové už v roku 1968 (Milan Greguš, Ivan Tvarožek), no nezačali sa realizovať pre uprednostnené MS v klasickom lyžovaní na Štrbskom Plese, kde boli presunutí pracovníci firmy, poverenej prácami. Potom už, v normalizačnom období, plány boli nanič. Exogénne vplyvy a burina rozkladali krehký travertín a spôsobovali veľké škody. Samozrejme, reči o polievaní Bradla kyselinou vtedy či predtým, to boli ničím opodstatnené táraniny.

M. V.: V tých časoch naozaj nikto neprevádzal čo len základné ochranné práce na mohyle?

P. U.: Oficiálne nie, ale našli sa takí.

M. V.: Kto?

P. U.: Viedol som vtedy veľmi aktívny turistický oddiel, ktorého členovia sme so špeciálne vyrobenými motyčkami mohylu čistili.

M. V.: Nemali ste za to problémy?

P. U.: Nemali, spomínam si len na príjemné zážitky.

M. V.: Napríklad?

P. U.: V jeden taký brigádnický deň zastavilo na „otoči“ veľké auto. Bola to Čajka, vozidlo, v ktorom sa vozievali sovietski politici

a diplomati. Vystúpili z neho štyria páni v tmavých oblekoch a prišli medzi nás na mohylu. Z reči sme zistili, že cestujú z Prahy do Piešťan, a keď dolu z cesty zbadali „niečo ako hrad“, tak zo zvedavosti sa hore vyviezli. Vysvetlil som im, že sú pri Štefánikovom hrobe, načo jeden z nich ostatným rusky povedal: „Štefánik asnavateľ Čechoslováckoj respúbliky, uvažajemije gaspada“, a vzápätí dal nášho Milana dal do kontextu s Masarykom i Benešom. Diplomati si so záujmom pozreli celú mohylu, opýtali sa na autora diela a spokojní odišli. No a čo dodať? Bol to pre mňa veľký zážitok a domov som sa vrátil Rusmi očarený.

M. V.: Ešte v škole ste nám rozprávali, že ste na Bradle stretli aj západných diplomatov.

P. U.: V rokoch normalizácie prichádzali na mohylu americkí a anglickí zástupcovia svojich veľvyslanectiev v Prahe. Obyčajne to bolo 28. októbra, v deň vzniku ČSR, kedy dovezli vence na Štefánikovu pamiatku. Podľa protokolu sa hlásili na brezovskom MsNV, ktorého predstaviteľa mali „doporučené“, aby túto skutočnosť pred verejnosťou tajili. Bolo nás dosť, ktorí sme 28. október ctili ako sviatok, na mohylu sme chodili pravidelne a najmenej dvakrát sa mi podarilo s diplomatmi aj stretnúť. Vtedy som sa dozvedel, že sú na okružnej ceste podjavorinským krajom. Na miestach, kde zahynuli počas 2. svetovej vojny spojeneckí letci, napríklad v Bošáci, položili kvety.

M. V.: Vráťme sa predsa len k vašej práci učiteľa. Ako ste toto zložité obdobie prežívali u vás v škole.

P. U.: V roku 1977 som na slávnosť nášho Dňa učiteľov pozval do Brezovej predsedu vtedajšieho (normalizovaného) Zväzu slovenských spisovateľov Andreja Plávku. Poznali sme sa už pri inej príležitosti, jeho manželka pochádzala zo Starej Turej. Je pravda, a bol som si toho vedomý, že viacerí jeho kolegovia mu nemohli prísť na meno (ani Hana Ponická), ale ja som Plávku v súkromí poznal inak. Potvrdil mi to aj básnik Mikuláš Kováč, ktorému práve v tomto neprajnom čase pomohol Plávka prežiť... V čase Plávkovej návštevy u nás, vyšiel mu tlačou Smädný milenec, vynikajúce memoárové dielo, čím mám na mysli jeho prvý diel, o ktorom sme na stretnutí besedovali. Páčila sa nám najmä kapitola o Plávkovom štúdiu na chýrnom liptovskomikulášskom gymnáziu, spojená s reflexiami na Štefánika i jeho smrť, čo urobil majstrovsky a sugestívne, čím si ma veľmi získal. Povedal som mu to aj na Bradle, kam som

ho sprevádzal. Prebrali sme celú situáciu okolo tabuizovanej Štefánikovej osobnosti. Naše názory sa v ničom nerozchádzali, čomu sa skryte čudoval môj školský normalizačný riaditeľ a predseda MsV KSS. Po odchode nášho host'a mi fotografujúci Janko Králik povedal, že ho žiadal aby fotky z Bradla „pokazil“, lebo by mohli byť nebezpečné.

M. V.: Až taký strach mu nahnal Štefánik? Prichádzali však určite ďalší, ktorí sa na Bradle nebáli fotiť.

P. U.: A nielen to, ale sa aj návštevou Bradla chváliť. Nezabudnuteľný bradliansky zážitok mám zo 4. mája 1979, kedy uplynulo 60 rokov od Štefánikovej smrti. Bol piatok, riadny pracovný deň. Počas prestávky v školskej zborovni, krátko pred poludním, som prítomným ponúkol možnosť vyvieť sa mojim autom na Bradlo a uctiť si Štefánika. Z oslovených kolegov väčšina neodpovedala, ďalší sa ospravedlnili. Súhlasil len Jaro Mikláš a spolu sme odišli. Auto sme nechali pri chate a z čerešne sme ulomili dve rozkvitnuté halúžky, ktoré sme položili na mohyle. Išlo viac o symbolizmus a pripomienku, že tá nečakaná smrť prišla v máji. Vzápätí som si však pretrel oči, aby som uveril neskutočnému prekvapeniu.

M. V.: Akému?

P. U.: Stretnutie s dvoma turisticky vstrojenými dámami v rokoch, a to s pani učiteľkou Annou Slezáčkovou – Dankovou (65) a s pani Milenou Rozsypalovou – Wallovou (76) zo Starej Turej. Prišli pešo z môjho rodiska po zelenej značke, čo bol vynikajúci fyzický výkon, dosiahnutý po šiestich hodinách chôdze! Keď sme ich zbadali, tak práve kládli na hrob Štefánikov venček s čs. trikolórou. V momente ma poznali, Jaroslava som im predstavil. Nečakanému stretnutiu sa veľmi potešili, lebo si mysleli, že na Bradle nikoho neuvidia. Pani učiteľka bola o to radšej, že stretla mňa, svojho bývalého žiaka, ktorý teraz učí na brezovskej škole, ktorú ako žiačka navštevovala. Spomínali sme, rozprávali o Štefánikovi a z rohu mohyly obdivovali jeho a náš rodný kraj, nateraz pre „normalizovanú“ väčšinu zakliaty. Hlahol poľudňajších zvonov, ktorý k nám doliehal z košariskej a brezovskej veže akoby prinášal nádej do rokov budúcich, čo sa o desaťročie naplnilo. A v tomto presvedčení sme sa aj rozlúčili, lebo naše vzácne priateľky moju ponuku zvieť ich autom z Bradla odmietli a pustili sa pešo dolu na brezovský cintorín, kde sú pochovaní predkovia pani učiteľky.

M. V.: Obdivuhodné. Podobných zážitkov ste určite mali aj viac.

P. U.: Pravdaže, bolo ich veľa. Smutnokrásnu situáciu v súvislosti s tým o čom sa rozprávame, som zažil niekedy koncom sedemdesiatych rokov, kedy k výročiu SNP konala sa na učilišti beseda s účastníkom odboja, vtedy veľmi populárnym a už emeritným profesorom K.S. Ako veterán bol stále aktívnym športovcom, hlavne lyžiarom a ako taký sa mládeži páčil. Po besede bol na Bradle, a potom prejavil záujem stretnúť sa s Jánom Reptom, bývalým partizánskym veliteľom, ku ktorému som ho dovedol. Tak som bol aj svedkom bizarného dialógu, ktorým ich stretnutie začalo. Repta: Vitaj, K.! S.: Rád ťa vidím Janko. Vieš, bol som na besede s mládežou vo vašom peknom učilišti. Repta: Bol si aj na Bradle? S.: Bol, hlavne kvôli vzácnej mohyle od Jurkoviča (v rozpakoch)... Repta: Ty si tam nešiel kvôli Štefánikovi? Snáď sa bojíš? Aká len škoda, Karolko, že sa niekde pri mohyle nevy...! Lenin! Boli by mu tam postavili pamätník a všetci politickí sráči by tam uvedomele chodili... No a bolo po rozhovore. Už sa mi ho nepodarilo udržať akokoľvek som sa o to pokúšal. Starí bojovníci si ešte prehodili pár obligátnych viet o zdraví a rozišli sa s formálnym prianím všetkého dobrého. Pre mňa bola táto situácia bombou, ale pána profesora som neľutoval.

M. V.: Bolo by dobré uviesť i opačné príklady, ako bola vaša beseda s Františkom Kelem, ktorú si pamätám ako žiačik štvrtej či piatej triedy.

P. U.: Poviem ti presne, bolo to v roku 1984. Hovorili sme o výprave horolezcov na Mt. Everest a ďalších Keleho cestách po svete, kedy som mu nepripravenému položil otázku, že kde všade ho predstihol Štefánik, či už ako astronóm alebo politik. Na tú dobu to bola ešte odvážnosť rozprávať pred žiakmi o Štefánikovi, ale vtedy ste sa o ňom dozvedeli ďaleko viac ako by sa zdalo. Pre mňa to bolo ohromne povzbudzujúce, a tak si ešte z „predgorbačovského obdobia“ spomínam na inšpiratívne bradlianske návštevy herca Júliusa Pántika a spisovateľky Kláry Jarunkovej. Obaja mali veľkú radosť z toho, že sme sa „nebáli“ pripraviť im, okrem iného, práve tento program. Pántik jemu typickým hlasom jojkal: joj, joj, joj, všakže je to krása... a pani Jarunková pridala ako bónus vetu, že je to nádhera, dívať sa na kraj okolo Bradla. Opýtal som sa jej, že či si to myslí ona, ktorá sa narodila pod Kráľovou hoľou!? Odpovedala, že doma to stále cíti ako „divú krásu“, kdežto tu, pod

Bradlom, vidí symbiózu prírody a ducha človeka!

M. V.: Ako to vyzeralo v našom kraji v období gorbačovskej perestrojky?

P. U.: V roku 1986 som bol spoluúčinkujúcim v programe popredných slovenských umelcov z Bratislavy, ktorý sa konal v Dome odborov (Národný dom Štefánikov). Venovaný bol 130. výročiu smrti L. Štúra a zostavil ho Juraj Sarvaš. Ja som v úvode prehovoril o Štúrovi v kontexte s Brezovou. Po mne sa prednesom poézie hudbou a spevom predstavili Ladislav Chudík, Vlado Durdík ml., Ida Rapaičová, Ondrej Malachovský, František Caban a Milan Dubovský. Naši hostia prišli s časovým predstihom, aby mohli navštíviť Bradlo, kde som s nimi viac ako hodinu diskutoval o Štefánikovom živote a diele, ale aj o architektovi Dušanovi Jurkovičovi. Boli to rozhovory bezprostredné a úprimné.

M. V.: Otec spomínal, že z perestrojky mala komunistická nomenklatúra viditeľný strach.

P. U.: Pohyb, ktorý začal v ZSSR, jakešovské vedenie všemožne brzdilo. V roku 1987 som si do denníka zapísal niekoľkokrát, že v spoločnosti je viditeľné hemženie, že aj u nás sa už veci hýbu a režim len s ťažkosťami čelil akciám Charty 77. Všetky pokusy s podpisovaním Anticharty miňali sa akosi účinku. S odstupom času už viem, že aj latentný či otvorený vzťah k Štefánikovi, bol pre mňa dostatočným barometrom spoločenskej klímy aby som cítil, že niečo sa určite udeje, ale nie tak rýchlo, ako to potom v novembri 1989 prišlo.

M. V.: Uved'te nejaký príklad.

P. U.: Napríklad 23. mája 1987 som pomohol časopisu Štart zorganizovať turistický výstup na Bradlo, a to v súvislosti s viacročnou tradíciou týždenníka „Výstupy na najvyššie vrcholy pohorí Slovenska“. Bradlo, ako najvyšší bod Myjavskej pahorkatiny, malo kvôli Štefánikovi dlhšie trvajúci problém a podarilo sa to až v spomínaný deň. Na výzvu redaktorov Štartu Gusta Bartoviča a Petra Pospíšila (fotografa, strieborného olympionika hádzanára), prišlo z celého Slovenska a južnej Moravy viac ako dvesto turistov. Z brezovskej železničnej stanice som s nimi odpochodoval na Bradlo, so zastávkou pri hrobe Dušana Jurkoviča na cintoríne. Ešte vysvetlím, že ja som bol za sprievodcu schválený vyššími orgánmi telovýchovy ako predseda turistov TJ Bradlan, spolu s predsedom OV SZT v Senici Vratislavom Schálom. Ten sa musel zaručiť pred

straníckymi orgánmi, že plánované vrcholové pečiatkovanie nebudeme robiť na mohyle, ale na blízkej Slivkovej. Sľub som však nedodrжал, na mohyle sme boli dobrú hodinu a vd'ačným poslucháčom som vysvetľoval úlohu M. R. Štefánika v našej histórii, hlavne jeho podiel na vytvorení prvej ČSR spolu s T. G. Masarykom a E. Benešom.

M. V.: A príslušníci ŠtB vás nesledovali?

P. U.: Spoznal som, že medzi nami sú minimálne dvaja jej tajní, ale naozaj som strach necítil. Správne som predpokladal, že to vrchnosti hlásiť nebudú, naopak, povedia, že všetko prebehlo v najlepšom poriadku. Aj sa tak stalo! Nedá mi, aby som nespomenul nebohého kolegu O. S., ktorý mi úprimne povedal, že sa bojí aby ma nezavreli. Nuž, také to boli časy.

M. V.: Váš čin však nenechal chladným spisovateľa a disidenta Dominika Tatarku.

P. U.: Poslal mi list, z ktorého vyberám: Som veľmi rád, pán kolega, že ste zorganizovali púť na Bradlo. Vátru nášho národného sebavedomia treba udržiavať, aby sa z nás nestala bezduchá masa. Veľa úspechov v dobrom snažení Vám želá Váš Dominik Tatarka... Samozrejme, Tatarkove slová ma veľmi potešili. Krátko potom som ho navštívil spolu s MUDr. Igorom André, ktorý mu v tých neľahkých časoch poskytoval nevyhnutnú lekársku starostlivosť. Až teraz, už po nečakanej švagrovej smrti si uvedomujem, že jeho preloženie z pôvodného pracoviska na iné miesto, bolo určite ovplyvnené aj humánnym postojom lekára k najvýznamnejšiemu slovenskému disidentovi, najmä keď ho viditeľne prezentoval ako čin kresťanský.

M. V.: Vy ste sa stretali aj s Hanou Ponickou, ktorá tiež bola v nemilosti režimu.

P. U.: Tesne pred koncom školského roka 1986/87 postihol ma infarkt myokardu (vo štvrtok 25.6.) a v jeseni som sa už zotavoval na Sliachi. Po dlhšom čase som sa tak opäť stretol so spisovateľkou v Lukavici, kde žila v upravenom mlyne. Cesta k nej bola nenáročnou prechádzkou peknou prírodou, a tak som ju viackrát navštívil. Spomínali sme na rok 1968, na Štefánika a Giulianinu návštevu v Košariskách, Brezovej a na Bradle. Keď ma potom navštívila v kúpeľoch, upozornila ma na tajného, sediaceho v kúte kaviarne. Aj napriek pozornosti ŠtB som spisovateľkin samizdatový materiál prepašoval na západné Slovensko. Neodhalila ho ani tajná návšteva v mojej izbe, lebo inkriminovaný balík

s Lukavickými zápiskami som mal schovaný v skrini u suseda.

M. V.: To sú naozaj zaujímavé veci, o ktorých len málokto vie.

P. U.: Veľmi bizarná situácia nastala vtedy, keď som dal Ponickéj samizdat čítať pani Milke Reptovej, manželke Jána Reptu, ktorá obsah prerozprávala svojmu mužovi. No a boli to práve oni, ktorí ma označili za „spol'ahlivého“, keď sa u nich na mňa vyzvedali tajní. Označili ma za človeka, ktorý sa nedopúšťa žiadnych protištátnych činov, čo v postate bola aj pravda.

M. V.: Bolo to v čase, keď sa už aj na Bradle pohli veci dopredu.

P. U.: Po návrate z kúpeľov som jednu z prvých vychádzok venoval Bradlu. Potešilo ma, že MsNV z vlastnej iniciatívy začal pracovníkmi Technických služieb a brigádnikmi čistiace práce na mohyle a v jej tesnom okolí. Tento fakt bol výsledkom stále silnejúceho tlaku zdola robiť niečo so schátralým dielom.

M. V.: V roku 1988 už vraj tam bolo „čulo“.

P. U.: Keď v septembri toho roka prišla do Brezovej delegácia spisovateľov a novinárov „štyridsiatnikov“, povodil som ich po celom brezovskom okolí a dvojdnovú exkurziu sme zakončili na Bradle, pri Štefánikovej mohyle, a potom v chate, za účasti aj ďalších predstaviteľov mesta (I. Ďurkovič, V. Mravec, Jur. Repta, Š. Mikulčík, D. Krutá). Tu naši hostia prijali vyhlásenie „Vzduch našich čias“ (analógia s prvorepublikovým postojom spisovateľov v Trenč. Tepliciach), v ktorom kritizovali nedýchateľnosť politického ovzdušia a „svojským“ spôsobom volali po zmene v duchu Gorbačovovej perestrojky (D. Machala, L. Jurík, P. Štelinger, D. Mikolaj, M. Zimková a I. Hudec, ktorý prišiel pre strach až za tmy). Bohužiaľ, takmer všetci z týchto signatárov ma po nežnej revolúcii sklamali pre svoj „nenežný“ nacionalizmus a moje ďalšie stretnutia s nimi boli len náhodilé, čo trvá dodnes.

M. V.: A čo vtedajší normalizační politici, ako sa v praxi chovali?

P. U.: Dňa 28. 9. 1988 sme dostali do Brezovej významnú vládnu a stranícku návštevu. Pricestovali minister kultúry M. Válek a tajomník ÚV KSS G. Šlapka, ďalší súdruhovia boli z okresnej Senice. Z Brezovej sa stretnutia s nimi zúčastnili I. Ďurkovič, V. Mravec, Jur. Repta a bol som medzi nimi i ja. Toto, vtedy mimoriadne dôležité stretnutie sprostredkoval Rudo Jurík (švagor Jána Gološinca), ktorý pracoval na sekretariáte ÚV KSS a poskytoval

nám mnohými nedocenené služby vo viacerých smeroch. Keď nám od Váľka bolo sľúbené, že dostaneme financie na opravu mohyly, čo potvrdil aj Šlapka, tak básnik a minister kultúry v jednej osobe zdôraznil: „Zatiaľ, súdruhovia, dávame peniaze na mohylu ako kultúrnu pamiatku, teda nie na Štefánika! Takto aj zdôvodňujte každú svoju požiadavku, lebo na Štefánika ešte čas nedozrel.“ Ja už len dodávam to, že už vtedy bol Válek presvedčený, že sa to všetko zmení v prospech Štefánika.

M. V.: No a aký bol výsledok návštevy?

P. U.: Peniaze naozaj prišli a do konca roka 1989 sa na Bradle preinvestovalo milión korún, všetko po spolupráci a dohodách MK SSR, Štátneho ústavu pamiatkovej starostlivosti a MsNV Brezová pod Bradlom.

M. V.: Pamätám sa, bývali sme ešte v bytovke pod vami, keď k vám prišiel na návštevu z B. Bystrice básnik Mikuláš Kováč s manželkou. Mama ma zobrala aj na besedu, kde sa pán Kováč vyznal zo svojho vzťahu k Štefánikovi. Ako si na to spomínate?

P. U.: Navštívili nás koncom októbra 1988 a spolu sme prešli celý podbradliansky a podjavorinský kraj, boli sme sa pokloniť Štefánikovi na mohyle. V prvý deň večer som s Mikim pripravil besedu. O tom, čo u nás prežil a ako sa cítil, do našej domácej knihy návštev napísal: Srdečne Ti ďakujem, milý Peter, za Tvoje pozvanie, za vynikajúce uvádzanie našej besedy, za výlet do okolia, ktorý ma naplnil až po čiarku, ako sa vraví, pocitmi rodofubstva, o ktorom som si hriechne myslel, že navždy vymrelo; skrátka, za všetko čo som, čo sme prežili a precítili v krásnej Brezovej. Priznám sa, že napriek majestátnym vzruchom, ktoré sa ma zmocňovali tam vysoko na krásnom Bradle, najviac radosti mi spôsobili ľudia, Tvoji rodáci, muži, ženy a mládež, ktorých sme stretli podľa programu našej návštevy i celkom náhodou. A ešte viac ma potešila skutočnosť, že na myslení, eláne a životaschopnosti týchto našich nových priateľov sme spolu s mojou ženou rozoznali jasne badateľné vplyvy Tvojho premysleného a z hĺbky Tvojho nadšeného srdca vyvierajúceho pedagogického a občianskeho pôsobenia medzi Slovačou. Tvoja práca ma naplňa nádejou a vzbudzuje pocity hlbokej úcty. Želám Ti veľa dobrého zdravia a teším sa na stretnutia s Tebou a Tvojou milou pani manželkou n nás v Bystrici. Tvoji Miki a Eva Kováčovci.

M. V.: Ako sa prejavila v tých časoch vaša spolupráca s pánom učiteľom J. Miklášom, najmä pri tvorbe kultúrnych programov?

P. U.: V predvečer 70. výročia vzniku ČSR sme mali v reprezentačnej kaviarni slávnostnú akadémiu Keď sa sloboda rodila. Program pripravil a režíroval kolega Mikláš a ja som mal úvodný prejav. Po slávnosti ma doma navštívil člen mužského spevokolu Samuel Nosko (1914) a nadšený z programu mi do knihy návštev napísal: ...Krásny je celý svet, kde sa pohnem, ale najkrásnejšie v kraji rodném. Vtáčatko odletí, vráti sa zas, Bradlo aj Klenová tak volá nás... Bolo to od neho milé, navyše keď to napísal umeleckým písmom, ako sa to naučil v brezovskej meštianke.

M. V.: Ale povolená slávnosť bola vtedy aj na Bradle.

P. U.: Na druhý deň po našom mestskom programe, teda 28. októbra 1988. Prišla fúra ľudí, hoci sa slávnosť v médiách neprezentovala. Konala sa v réžii ÚV NF SSR a ÚV SZPB. NF zastupoval jeho podpredseda Daniel Futej, protifašistických bojovníkov Samuel Kodaj. Spolu odhalili pamätnú tabuľu, ktorá presne vystihuje úlohu Štefánika pri vzniku ČSR a kontinuity jeho symbolov v druhom odboji za obnovu Československa.

M. V.: Potom už prišiel legendárny rok 1989.

P. U.: Na jeho začiatku sme určite ani netušili aký zvrst prinesie. Musím však neskromne priznať, že „november“ som prežíval oveľa skôr vďaka nášmu bohatému a zmysluplnému celoročnému programu, ktorý sme si sami plánovali. Koncom marca nás v kaviarni zhromaždených učiteľov oslovil dr. Rudo Brtáň. Tento literát a publicista bol hlavným rečníkom na slávnosti Dňa učiteľov. Pricestoval na moje pozvanie, a tak som mu pripravil aj iný zaujímavý program. Na fare v Košariskách sme navštívili seniora L. Valáška, ktorý hosťovi ukázal zaujímavé predmety a archívare, súvisiace so životom rodiny Pavla Štefánika, hlavne však jeho syna Milana. Najviac ma pán Brtáň dojal na Bradle, kde priamo na Štefánikovom hrobe zložil a zarecitoval tieto verše: Je vzácné zísť si na Bradlo/a poďívať sa po okolí-/je to krásne zrkadlo:/len jedno staré srdce bolí,/že nechodí sem skoro nik,/na tie miesta milé,/kde spočíva Štefánik/...

M. V.: Podnikli ste niečo aj s turistami?

P. U.: Naša činnosť bola veľmi bohatá. Čo sa však týka témy, o ktorej hovoríme, tak v apríli ma navštívil bratislavský priateľ Mirko Babiak,

aby sme sa dohodli, podľa ním donesených inštrukcií, na májovom hviezdicovom pochode na Bradlo, čo sa potom aj uskutočnilo 7. mája 1989, ako súčasť orgánmi komunistického štátu povolenej verejnej pietnej spomienky k 70. výročiu Štefánikovej smrti.

M. V.: Táto spomienka mala však dosť dramatický priebeh.

P. U.: Organizátorom akcie bol opäť NF SSR a jej realizátori mali všetko premyslené i zabezpečené príslušníkmi ŠtB. Len s jedným nepočítali: že v tom istom čase uskutočnia disidenti Hana Ponická a Ján Čarnogurský na opačnej strane mohly spomienku neoficiálnu, na ktorú sa postupne presunula väčšina prítomných!? S Ponickou som sa niekoľko dní predtým stretol na košariskej fare a o pripravovanej akcii som sa dozvedel. Sondovali to aj tajní, ktorí ma navštívili v škole, lebo tušili, že sa niečo pripravuje. Povedal som im, že nič neviem, hoci vtedy už bola Ponická v jednej kopaničiarskej chalupe, kam ju umiestil Štefan Mikulčík, odkiaľ potom v dohodnutú chvíľu prišla pešo na Bradlo.

M. V.: Odohralo sa vtedy na Bradle niečo dramatické?

P. U.: Ani nie. Oficiálne i disidentské zhromaždenie prebehli bez vážnejších incidentov. Len eštébaci, oblečení do novej turistickej výstroje, fotili a filmovali prítomných, ktorí si však z toho nerobili vážnejšie starosti.

M. V.: A tradičnú slávnosť s kultúrnym programom v Národnom dome ste nerobili?

P. U.: Samozrejme, konala sa v predvečer 6. mája 1989 a recitovala aj tvoja mama. Akadémiu pripravil pod názvom Na Bradle záhumčivom kolega J. Mikláš. Ja som v úvode hovoril o živote a diele M. R. Štefánika, keď predtým privítal nabitú sálu predseda MsNV I. Ďurkovič. Zdôraznil som hlavne Štefánikove zásluhy na vzniku ČSR a pripomenul tradície našich predkov ako si jeho pamiatku ctiť. Bola to jediná slávnosť tohto druhu na celom území ČSSR, ako to večer komentovali Hlas Ameriky a Slobodná Európa.

M. V.: Vraj ste na Bradlo dovedli aj nejakých novomanželov?

P. U.: Bolo to v lete 1989, kedy som prijal funkciu „starého svata“ na svadbe mojej žiačky Ivety Batkovej. Do programu som prekvapeným hosťom po sobášnom akte naplánoval autobusový výlet na Bradlo, kde nevesta položila kvety k pamätnej tabuli pred mohylou. Už tam som z reakcií prítomných cítil, že to bol nápad

šťastný a určite prvý v histórii svadiel v kontexte s Bradlom a Štefánikom. Spomína sa na to dodnes.

M. V.: Prišli ste s nápadom aby sa aj oslavy SNP konali na Bradle.

P. U.: Bolo pred oslavami 45. výročia SNP, navrhol som to Jurajovi Reptovi. Presadiť mu to pomohol Štefan Gažo na výbore MO SZPB. Malo to veľký ohlas, veď vtedy, vo večerných hodinách, prišlo k mohyle viac ako tisíc ľudí. Repta ma vyzval, aby som prítomných oslovil konkrétnymi faktami z histórie podbradlianskeho odboja, keď predtým sme všetci spoločne a pod taktovkou Jaroslava Mikláša zaspievali čs. štátnu hymnu. Ja som ponúknutú možnosť naozaj využil, hovoril som bez papiera snáď 20 minút, ale to hlavné, čo som zdupľoval prítomným bola pripomienka, že Bradlo je snáď to najlepšie miesto u nás, kde si možno Povstanie uctiť, lebo jeho kontinuita s prvým i druhým odbojom, ako aj úloha II. čs. partizánskej brigády M. R. Štefánika je nespochybniteľná. Keď kolega Mikláš udal na záver tóny Kuzmányho piesne Kto za pravdu horí, neskrýval som pri pohľade na ľudí dojatie s hrdosťou. Cítil som sa v tej chvíli ako mladí Hurban!

M. V.: Udialo sa niečo podobné inde na Slovensku?

P. U.: Neviem s určitosťou povedať, ale je pravdou, že mne úplne stačila relatívne malá Brezová, aby som cez dianie v nej pochopil, že v celej „socialistickej spoločnosti“ sa niečo deje a analogicky smeruje minimálne do rokov šesťdesiatych. Uvediem dva príklady ľudí, ako sa ľudia prestávali na verejnosti báť. Začiatkom októbra 1989 pripravilo mestské kultúrne stredisko program v Národnom dome Štefánikovom, ktorého autorom bol Oliver Andráši a spolu s ním účinkovali aj E. Vácvalová, M. Markovič a Milan Kňažko. Posledne menovaný prekvapeným divákom prezradil, že pánovi ministrovi Válkovi vrátil titul „Zaslúžilý umelec“. Kňažkovo, ale aj Markovičovo vystúpenie na bojzlivejších divákov pôsobilo rebelantsky, väčšina ho však prijala s potleskom... V polovici spomínaného mesiaca sme mali výročnú schôdzu MO SZPB. Komunisti cítili, že sa im situácia vymkne z rúk, preto posielali na zhromaždenia rôznych organizácií NF zodpovedných aparátčikov, aby „pomýleným“ ľuďom vysvetľovali „pravdu“ stranícku. Aj na našu odbojársku schôdzu pricestoval poverený súdruh z ÚV SZPB a v prejave nás vystríhal aby sme sa „nejakým“

havlovcom a dubčekovcom nedali pomýliť. Po jeho prejave prihlásil sa do diskusie Štefan Mikulčík a povedal: „Ja ťa súdruh nepoznám a nepoznám ani Havla, ale Šaňa Dubčeka poznám moc dobre! Ako si sa opovážil prísť nám radiť čo a ako máme robiť, čo si myslieť?“

M. V.: Aká bola reakcia spomínaného funkcionára z Bratislavy?

P. U.: Odišiel z miestnosti a bolo po schôdzi. Zostali tí, ktorí s Mikulčíkom súhlasili. Bola ich, samozrejme, väčšina.

M. V.: Dá sa s nadsádzkou povedať, že takto rozjarených vás v Brezovej zastihol studený november 1989.

P. U.: Hlavné udalosti „nežnej revolúcie“ sa samozrejme odohrali v Prahe a Bratislave. My sme prvú štefánikovskú akciu realizovali na zasaženom bradle 9. decembra 1989 za prítomnosti asi tritisíc ľudí. Zhromaždenie bolo zvolané na podnet Hany Ponickéj a vysokoškolákov. Na Štefánikovom hrobe prehovorila z brezovského výboru VPN Viktória Böhmanová, recitovala Viera Labudová, hovorili Samo Falťan, Anton Hykisch, Hana Ponická, Peter Štrelinger i ja. Prítomní vyzvali kompetentných na Štefánikovu rehabilitáciu, čo Ponická požadovala s Čarnogurským už na májovom Bradle... Vo večerných hodinách sme sa zišli na Košariskách. Keď senior Valášek otvoril ev. kostol, stretlo sa v ňom okolo dvesto ľudí, ktorí si najprv vypočuli modlitbu domáceho farára a príhovory Hany Ponickéj, P. Uhlíka, študenta Závodského za vysokoškolákov, Drahoša Machalu za spisovateľov. Prítomní vyjadrili presvedčenie, že návrat M. R. Štefánika do našej histórie bude už trvalou skutočnosťou.

M. V.: To už sme blízko dátumu zrodu Spoločnosti M. R. Štefánika.

P. U.: Po novom roku, 11. januára 1990, zišiel sa v brezovskej kaviarni prípravný výbor na založenie Čs. spoločnosti M. R. Štefánika, čo sa stalo skutočnosťou 24. februára, kedy sa konalo jej ustanovujúce valné zhromaždenie. To, okrem iného, schválilo aj modifikáciu nášho občianskeho združenia na Spoločnosť M. R. Štefánika, ktorú v hlasovaní presadili nacionalisticky orientovaní delegáti. Tento fakt mal za následok, že sochár Ladislav Snopek (1919), ktorý zhromaždeniu daroval vzácnu umeleckú plaketu s pôvodným názvom, na protest proti odhlasovanej zmene, zhromaždenie opustil. Bol som z toho úprimne smutný a poučený. Zistil som, že medzi ľuďmi, hlásiacimi sa k Štefánikovi, je veľa takých, ktorí by ho radi

vynechali z česko-slovenského kontextu. Obeť, ktorú pán Snopek, pôvodcom z Moravy, priniesol, mala na moje ďalšie kroky vo vedení SMRŠ priaznivý vplyv. Spolu so spolupracovníkmi vo výbore sme naše občianske združenie viedli tak, akoby malo pôvodný názov, o čom svedčí prehľad činnosti, ktorý som pripravil do bulletinu k 20. výročiu SMRŠ. Pestovanie dobrých vzťahov medzi Čechmi a Slovákmi patrilo a patrí medzi naše priority.

December 2010, Brezová pod Bradlom
Peter Pavel Uhlík,
13 rokov výkonný predseda a t.č. čestný
predseda SMRŠ

****

Ted' už vím proč ta komedie 17. listopadu 89 !!!!

Ke konci týdne jsem chvíli několikrát listoval v různých brožurách a statích. Moje pozornost se zastavila při pohledu na zveřejněné jméno - Ludvík Svoboda. Ano, jméno tolik známé. Osobnost, kterou jsem vždy obdivoval a vysoce uznával.

Ted' jsem nechtěl věřit svým očím. Domníval jsem se, že je to jen zlý sen. Zamrazilo mně v zádech. Začal jsem lapat dech. Novodobí psavci, politické „celebrity“, popisují Ludvíka Svobodu jako „banditu z Buzuluku“, zločince, darebáka, který na bodácích přinesl do Československa komunismus. Už zapomněli, že byl jedním z prvních, který se po okupaci v roce 1939 zapojil do boje proti fašismu? Na jaře v roce 1939, voják a vlastenec Ludvík Svoboda, se

zapojil do budování odbojové organizace „Obrana národa“. Odešel do Polska. Zde velel tvořící se československé vojenské jednotce, kterou v září 1939 převedl do Sovětského svazu. Stal se velitelem 1. čs. samostatného praporu v Sovětském svazu, který se od března 1943 zúčastnil bitev na frontě. Před odjezdem našich vojáků na frontu v roce 1943 se Ludvík Svoboda loučil s vojáky slovy: „Někteří z nás nedojdou. A jménem těchto bych vám chtěl vyjádřit vzkaz našemu lidu doma: Nechť se již nikdy neopakují Lipany, nechť již nikdy nedojde znovu k roku 1938. Zatímco Západ nás zradil, víme, kdo jediný nám zůstal věren. A my, kteří jdeme za obnovu svého národa bojovat a obětovat třeba i vše, odcházíme do tohoto boje s vědomím, že to bude Sovětský svaz, s nímž nás budou pojít nejpevnější svazky“.

Nejsou nepřátelská slova psavců odplatou za vlastenecké postoje a slova Ludvíka Svobody? Někteří prý dokonce tvrdí, že Němci udělali velkou chybu, že nevyvraždili všechny komunisty a jejich přívržence. Opomíjí i rozhodující roli Sovětského svazu ve 2. světové válce byť jeho úlohu uznaly všechny západní velmoci. Americký generál D. Eisenhower v červnu 1945 před kongresem USA prohlásil: „ Tažení Rudé armády sehrálo nejdůležitější roli při porážce Německa. Schopnosti sovětského velení, statečnost a houževnatost jejich bojovníků – mužů a žen – musí nadchnout každého, kdo se rád obdivuje bojovým kvalitám vojáka.“

Sovětský lid přinesl obrovské oběti na své vlastní půdě, zpustošené zvěrstvy Němců. Jeho pevné rozhodnutí nepřipustit jiný výsledek války než vítězství, a to ve chvíli, kdy byl zatlačen až ke Stalingradu se bude uctívat v dějinách navždy.“

Nepřátelským výrokům mnoha psavců se opravdu nechce věřit. Útočí a zpochybňují před mladou generací druhovou světovou válku a její tragédie, všechny padlé ve válce, umučené, zavražděné. Útočí na velkou osobnost dějin, která prošla anabází dvou světových válek a byla vystavena těžkým zkouškám nejen ve válkách, ale i vlivem komunistických radikálů v padesátých letech minulého století, kteří ho krátce věznili a po ročním nezařazení ho poslali

do důchodu.

Až díky N. Chruščovovi se mohl vrátit do centra společenského dění a díky jeho zvolení prezidentem republiky v roce 1968 dosáhl jistého zadostiučinění. I v srpnu 1968 zůstal vlastencem, nesouhlasil se vstupem vojsk Varšavské smlouvy na naše území, zůstal vlastencem. Na adresu vstupu vojsk mj. řekl: „...Jako voják dobře vím, jaké krveprolití může vyvolat konflikt mezi občany a moderně vyzbrojenou armádou. Tím více jsem jako váš prezident považoval za svou povinnost učinit vše pro to, aby k tomu nedošlo, aby netekla nesmyslně krev národů, které vždy žili v přátelství...Nechci tím skrývat skutečnost, že na dlouho zůstanou bolavá místa způsobena událostmi těchto dnů...“ Ano takový byl prezident Svoboda. Nechtěl zbytečně hazardovat a nechat prolévat krev svých spoluobčanů. Období jeho prezidentování nakonec rušila nemoc a předčasné zbavení funkce presidenta. Nastaly mu nové problémy. Zůstal však po celý život vlastencem, čestným člověkem.

Hroživě působí pisálci, kteří neodsuzují německý fašismus za zničení společenských hodnot a za utrpení národů, neodsuzují nacisty, kteří nám hrozili národním zničením a vyhlazením, vystěhováním na Sibiř, ale vymývají mozky lidem tvrzením, že za 2. světovou válku může Sovětský svaz a národy bojující po jeho boku, že vítězství ve válce bylo především skutečnou porážkou Sovětského svazu i Československa, že důsledky této porážky napravil až 17. listopad 1989. Klesám v kolenu a je mně špatně. Tvrzení pisálků je v rozporu se vším, co jsem se učil, co jsem poznal, sám prožil. Kam, kam až to dojdeme? Já vím: asi do obdobného období jako po Bílé hoře. Je mně úplně jasno, co chtěli ti klepači s klíči na Václavském náměstí, organizátoři a manipulátoři rvačky a „mrtví“ studentů z Národní třídy 17. listopadu, zrádci vojenské přísahy o věrnosti socialistické republice. Už vím proč tak vehementně byli odmítnuti a dokonce perzekuováni reformátoři, kteří chtěli připravit návrat do obdobného období jako v roce 1968. Vůbec nešlo jen o Jakeše, to byl jen prostředek ke zničení komunistů včetně reformistů. Proto musely padnout i Slušovice! Díky bolestivým a odsouzeníhodným přehmatům levicových radikálů v padesátých letech minulého století šlo a jde především o likvidaci KSČ jako celku, o zničení socialistických ideálů, o likvidaci samostatnosti a

suverenity našeho státu, o jistou obnovu pobělohorské doby.

Prostřednictvím peněz a stupňujícím se útokům na KSČ a na komunisty, kteří se na ničím zlým nepodíleli, se jim to daří. Prostřednictvím cíleně organizované hysterie a falešnosti slov jsem měl, v listopadové komedii století, „padnout“ i já jen proto, že jsem podporoval právě progresivní slušovický řídicí model, že jsem podporoval rozvoj vědeckotechnické a výrobní spolupráce se všemi průmyslově vyspělými zeměmi Západu i Východu. Padl jsem napůl. Je mně líto, že jsem vůbec pracoval jako politik v nehybném prostředí předlistopadového dogmatu a jsem rád, že jsem byl nemocen a nezúčastnil se polistopadových her a matů. Naše národní dějiny, statečnost a odvaha našich obyvatel za osvobození i budování naší vlasti, jakož i osobnost L. Svobody, si nezaslouží jakékoliv překrucování a hanobení!!

Rudolf Hegenbart

****

Vzpomínková akce na památku RAF operace Cirkus 157, 5. května 2011 v Belgii

5. května 1942 bylo sestřeleno pět Spitfirů RAF v okolí Ypres a čtyři piloti na místě zahynuli: F/Sgt Stacey Jones (Brit), Sgt Karel Pavlík (Čech), Sgt. Roland Joffre Ribaut (Kanadán) a F/Lt Baudouin de Hemptinne (Belgičan). Byli pochováni vedle sebe na vojenském hřbitově Ypres Town Extension CWGC Cemetery, buď německými okupanty krátce po tragických událostech, nebo Brity a Belgičany po osvobození. Další Čech, S/Ldr František Fajtl, byl sestřelen, ale podařilo se mu uniknout a s pomocí francouzského odboje se dostal o několik týdnů později do Španělska. Odtud se navrátil ke své jednotce do Anglie, tři měsíce po havárii svého Spitfiru.

Pietní vzpomínkové akce na památku tohoto tragického dne byly pořádány 5. května 2011. Zúčastnili se jich jak rodinní příslušníci jednoho z padlých pilotů, tak příznivci válečného letectví a další lidé, kteří si přáli projevit svou úctu těmto statečným mužům. Ve čtvrtek ráno 5. května byla zorganizována túra po místech, kde letadla havarovala a kde byly postaveny památníky padlým pilotům. Pan Decuypere, autor knihy „Circus 157,“ (v holandštině) zasvěceně

prováděl společnost po polích flanderských. Jeho expertiza nám umožnila dokonale pochopit, co se vlastně událo toho fatálního dne.

Na čtvrtek večer byly naplánovány dva pietní akty.

První se uskutečnil na vojenském hřbitově Ypres Town Extension CWGC Cemetery u hrobů tří pilotů, kteří přišli o život během RAF Operace Circus 157, a po něm následoval ceremoniál Last Post (Poslední večerka) pod Meninskou bránou – památníkem vojáků Britského společenství padlých za 1. světové války.

Mezi čestnými hosty byl i plk. O. Hvorecký, vojenský atašé České republiky pro Belgii, Nizozemí a Lucembursko, F/Lt A. Harphamová, zástupkyně RAF u britské ambasády v Belgii a sestra, dcera a vnučka československého pilota RAF Sgt K. Pavlíka.

Pietních aktů se také zúčastnili oficiální zástupci Kanady, Velké Británie a Belgie, reprezentující tři zbývající padlé piloty – Sgt Ribouta, F/Sgt Jonese a F/Lt de Hemptinna: pan S. Douglas, předseda kanadského Projektu dědictví javorového listu, pan D. Martin, předseda historické společnosti letiště RAF ve Fairlopu. Přítomni byli i prezident a představitelé Královské belgické Entente (společnost sdružující veteránské asociace) se zástavami, včetně vlajkonoše a dudáka místní obce Royal British Legion (britská veteránská asociace). Dále byli přítomni pan A. Santy, prezident belgické veteránské asociace RAF/SAAF, pan D. Decuyper, pan W. Huyghe – místní specialista na leteckou archeologii, yperští trubači Poslední večerky a pochopitelně též sympatizující veřejnost.

Jedním z výjimečných čestných hostů byl pan George Sutherland. Georgeovi je 92 let a za 2. světové války sloužil u RAF Mosquito Pathfinder SQN. George nám později sdělil, že byl touto pietní slavností velmi dojat, a že byl hrdý na to, že mohl přednést Exhortation na počest svých padlých kamarádů.

Vřelý dík si zaslouží i pan [Soren Hawkes](#), britský umělec žijící v Ypres. Soren vytvořil a daroval – bez nároku na jakoukoli finanční odměnu – dva velmi zdařilé portréty plzeňského pilota Karla Pavlíka. Na jeho přání je Milena věnovala dceři a sestře Karla Pavlíka u hrobu jejich otce a bratra.

Asociace Last Post taktéž věnovala čtvrteční večerní obřad Last Post pod Meninskou bránou vzpomínce na RAF Operaci Circus 157.

Rádi bychom tímto poděkovali všem, kdo přijeli do Ypres a také všem místním asociacím, příznivcům a přátelům, kteří se zúčastnili tohoto důstojného a nezapomenutelného uctění památky čtyř neopěvovaných hrdinů – pilotů RAF padlých na polích flanderských 5. května 1942.

Milena Kolaříková a Chris Lock, kteří vzpomínkové akce na RAF Operation Circus 157 v polích flanderských zorganizovali.

****

Ohlasy z našich internetových stránek a veřejnosti

Ljubovo (Chorvatsko)

Zdravím všechny kdo zabloudí na tyto stránky, já jsem sem zabloudil čistě náhodou, když jsem hledal něco o městu Udbina kde jsem prožil 2x misi a na Vás kluci si pamatují a ze ctí vzpomínám, jsem Váš zdravoták, který sice nebyl trvale na Vašem stanovišti, ale jezdil za Vámi při z Udbiny a dokonce jsem byl tehdy jeden z dobrovolníků, kteří přišli vás vystřídat, po té nešťastné události. Jsem rád, že je vzpomínkové místo na tuto událost včetně na kolegy, kteří neměli to štěstí dokončit to pro co na misi odcházeli. Pokud by jste měli případné setkání dejte vědět. Váš ZDRAVOŤÁK A ARMÁŘ – MIREK

mirek.mihál@seznam.cz

****

Krásný Jez (KV)

Dnes se tento pomník nachází na soukromém pozemku a za plotem. Kdokoliv by chtěl položit květinu či zapálit svíčku, musí se domluvit s majiteli pozemku. Ti pomník, který byl zanedbaný, opět uvedli do stavu, jaký je na fotografii. Za to jim patří dík. Jiní by se ho snažili zbavit za každou cenu. Smutné je, že obec prodává pozemky, aniž by ji zajímalo, co se na nich nachází.

Dája

To je celkem zajímavá informace. Koukal jsem do databáze VH u MO a tento pomník jsem tam nenalezl, je tedy možné, že ho vůbec obec nenechala evidovat. Tuto povinnost však obce mají danou zákonem (ať už se památky zbavili či ne).

Martin

Do tohoto stavu pomník uvedli obyvatelé Krásného Jezu v době kdy byl ještě na obecním pozemku. Za pomníkem byl nalezen pozůstatek kříže, který byl umístěn na kamenné kouli na vrchu. Bečov nad Teplou zastoupen paní Halákovou a panem Kužvartem nesmyslně prodal pozemek i s pomníkem. Současný stav je ostuda.

Petr Siviček

****

obec Zásoka (ZS)

D Ě K U J E M E - N E Z A P O M E N E M E !
Stateční a odvážní lidé, kteří nasadili svoje životy za osvobození, byli jste a zůstáváte v našich myslích a vzpomínkách hrdiny. Stála památka a účta všem.

Anička

****

obec Rudice (BK)

Vincenc Kocman

Část mého článku na PALBA.CZ

Další interbrigadista : Bohužel jsem nenašel fotografii ani konkrétní jednotku

Třetím příslušníkem RAF, pocházejícím z Rudice, byl Vincenc Kocman (nar. 1917). Odešel dobrovolně bojovat do Španělska v občanské válce (1936-1939) proti Francovi. Když Franco zvítězil, byl interbrigadista Vincenc Kocman internován s ostatními v táborech. Tam vstoupil do KSČ. Když vypukla 2. světová válka, nesměli tito komunisté na příkaz Moskvy bojovat na straně spojenců Anglie a Francie, poněvadž SSSR měl s Hitlerem uzavřený pakt o neútočení. Teprve když Hitler napadl SSSR v roce 1941, mohli interbrigadisté vstoupit do spojeneckých armád a Vincenc Kocman byl v táboře v Cholmdeley, poté byl zařazen v Anglii ke 311. bombardovací peruti jako střelec. Vincenc Kocman válku přežil a vrátil se do Československa se svojí manželkou Skotkou Jessie.

Za svoji účast ve španělské válce obdržel od prezidenta Klementa Gottwalda řád Bílého lva, ale později pro svoji účast u R.A.F. byl z lidově-demokratické armády propuštěn v hodnosti štábního kapitána. V civilu pak přednášel marx/leninismus na Vysoké škole zemědělské v Brně. V devadesátých letech povýšen im memoriam na podplukovníka letectva.

Výňatky z jeho knihy : Boj bez slávy, Vincenc Kocman, Krajské nakladatelství Brno, 1962

Francie :

Na počátku května 1939 byl přestěhován do nového tábora na náhorní planině Nízkých Pyrenejí v Departmentu Pau poblíže městečka Orolonu, byl pojmenován podle blízké vesničky Gurs. Komunisté v táboře žili v hluboké ilegalitě, v československé skupině to bylo asi 27

%. Všichni byli politicky velmi vyspělí a svým osobním příkladem dovedli získávat pro politiku strany všechny ostatní. Zároveň tvořili hybnou sílu při zlepšování životních podmínek, organizování akcí, zřízení kantýny, studií a uměleckou činností. Policie se snažila i pomocí konfidentů (Kamenický, Beleš, Horkel, tito byli již ve Španělsku uvězněni jako nepřátelé republiky) zjišťovat komunistické buňky, avšak bez úspěchu.

Anglie :

19. června 1940 odplouvá Kocman z přístavu Bordeaux s dalšími 180ti čechoslováky včetně generála Janouška.

Pozemní jednotky angličané soustředili do Cholmondeley, kde byl poměr jeden voják na jednoho důstojníka.

Španěláci byli zařazováni do jednotek tak, aby v každé četě byl jeden, maximálně dva.

Navýšení počtů vojáků dovolilo zřídit nové jednotky, například dělostřelecký oddíl. Tento byl na neúplných stavech a bez kanónů. Přesto plukovník Janouch, velitel československých jednotek, mohl vykázat zvýšení počtů jednotek a co hlavně, zařazení desítek nadpočetných důstojníků. Velitelem oddílu byl podplukovník Vysloužil. Oddíl byl přemístěn v městečku La Nouvelle a jedna baterie ve vesnici Portel, v této byl i Vincenc Kocman a další dva interbrigadisté – Tonda, jeho učitel stranického školení a a Ivan, pocházející z Jugoslávie, ale měl za manželku Češku.

Kocman byl po dvou týdnech převelen k letecké skupině, jelikož měl základní pilotní výcvik. V letecké skupině byl mimo něj už jenom jeden Španělák.

Pozemní jednotky soustředili do Cholmondeley, kde byl poměr jeden voják na jednoho důstojníka.

Kocman byl zařazen v 311. bombardovací peruti, kde zorganizoval vzpouru za zlepšení podmínek našich osádek.

http://kudrnaweb.psm-net.cz/vzpoura_pro_zvanec.pdf

*****

Kamenné Žehrovice (KL)

Pomník A. U. Prochorov

Jménem neteří A. U. Prochorova, která žije ve Volgogradu v Rusku, chtěla bych vám poděkovat za paměť a možnost najít blízkého člověka asi v 2000 km od domova. Dekujeme!

Anna Sokolova

*****

Milín (PB)

Děkuji autorovi fotoreportáže za uvedení našich památek v obci na tuto stránku.

Rádi v obci přivítáme zájemce o historii konce 2.sv. války / 11.květen 1945/.

Jiří Vostarek - kronikář Milína

*****

Vzkazy z naší „kešky“ GC1DB3Q (VPM001)

Velmi rychlá keška. Pomníček jsem si vyfotila a vydala se dál. Díky. 🍀

Mysickakrysa

Pěkný památníček, nikdy jsem si ho nevšiml, ale také tady jezdím spíše svátečně. Díky moc za poznání nového místa!

Husky-CZ

****

Schránka byla v květnu opět „navštívena“ našimi poživateli drog a zničena. Je to celkem podivné, vždyť daná lokalita by měla být pod kontrolou místní městské policie, ale což stalo se. Poslední květnový víkend byla tedy schránka znovu, pokolikáté už opravena, obnovena a vybavena dalším deníkem. Doufejme, že vydrží alespoň pár měsíců.

****

Vzkazy z naší „kešky“ GC27KHX (VPM002)

****

Vzkazy z naší „kešky“ GC29QCF (VPM003)

****

Vzkazy z naší „kešky“ GC2DH6B (VPM004)

****

Vzkazy od našich Geocoinů

****

Počty vojenských pietních míst zařazených v rámci projektu mVPM

Vyhodnocení projektu mapování vojenských pietních míst ke dni 30. červnu 2011								
Počet účastníků, kteří se zapojili do projektu								
Zapojeno do projektu	Válečných veteránů	Členů ČsOL v Č. Brodě	Členů ČSBS	z toho		jednorázově přispělo	pos-347	celkem přispěvatelů
				Členů/sympatizantů spolku pro VPM				
349	34	20	1	29 / 3		52		401
Celkový počet prezentovaných vojenských pietních míst								19456
Návštěvnost stránek za dané období								CELKEM
	minulá období		duben	květen	červen			1426336
	1363860		19716	20471	22289			
Počet prezentovaných vojenských pietních míst na internetu								
Hlavní město Praha								CELKEM
Praha 1	Praha 2	Praha 3	Praha 4	Praha 5	Praha 6	Praha 7	Praha 8	
189	114	1907	292	333	326	104	548	
Praha 9	Praha 10	Praha 11	Praha 12	Praha 13	Praha 14	Praha 15	Praha 16	
85	386	296	16	0	0	1	0	4641
Praha 17	Praha 18	Praha 19	Praha 20	Praha 21	Praha 22		Praha historie	
2	0	31	0	4	3		4	
Jihočeský								CELKEM
Č. Budějovice	Č. Krumlov	J. Hradec	Písek	Prachovice	Strakonice	Tábor		710
48	37	71	195	150	126	83		
Jihomoravský								CELKEM
Blansko	Brno město	Brno venkov	Břeclav	Hodonín	Vyškov	Znojmo		2642
118	1493	363	226	203	127	112		
Karlovarský								CELKEM
Cheb	Karlovy Vary	Sokolov						97
39	29	29						
Královehradecký								CELKEM
H. Králové	Jičín	Náchod	Rychnov n/K.	Trutnov				1563
761	236	331	74	161				
Liberecký								CELKEM
Česká Lípa	Jablonec n/N.	Liberec	Semily					750
163	186	262	139					
Moravskoslezský								CELKEM
Bruntál	Frydek Místek	Karviná	Nový Jičín	Opava	Ostrava město			662
205	35	17	83	255	67			
Olomoucký								CELKEM
Jeseník	Olomouc	Prostějov	Přerov	Šumperk				614
133	161	165	105	50				
Pardubický								CELKEM
Chrudim	Pardubice	Svitavy	Ústí nad Orlicí					1059
264	605	75	115					
Plzeňský								CELKEM
Domažlice	Klatovy	Plzeň jih	Plzeň město	Plzeň sever	Rokycany	Tachov		573
111	174	70	63	77	42	36		
Středočeský								CELKEM
Benešov	Beroun	Kladno	Kolín	K. Hora	Mělník	Mladá Boleslav	Nymburk	
115	304	290	401	428	164	246	269	
Praha východ	Praha západ	Příbram	Rakovník					2831
311	183	107	13					
Ústecký								CELKEM
Děčín	Chomutov	Litoměřice	Louny	Most	Teplice	Ústí nad Labem		811
186	10	429	88	16	46	36		
Vysočina								CELKEM
H. Brod	Jihlava	Pelhřimov	Třebíč	Žďár n/Sáz.				1065
145	350	114	310	146				
Zlínský								CELKEM
Kroměříž	Uherské Hradiště	Vsetín	Zlín					401
185	43	99	74					
Zahraníčí								CELKEM
Albánie	Arménie	Belgie	Bosna	Bulharsko	Černá Hora	Estonsko	Filipíny	
1	2	42	13	15	9	1	1	
Finsko	Francie	Chonatsko	Itálie	Irák	Izrael	Japonsko	Kosovo	
1	303	12	24	1	2	1	17	
Kuwait	Litva	Lotyšsko	Lucembursko	Maďarsko	Makedonie	Malajsie	Moldávie	
1	1	1	2	3	2	1	3	1037
Nizozemí	Polsko	Rakousko	Rusko	Rumunsko	Řecko	Slovensko	Slovensko	
1	17	9	13	7	3	283	7	
SRN	Tunisko	Ukrajina	USA	Velká Británie		Mexiko		
16	1	66	11	141		3		

Projekt mapování vojenských pietních míst podporují :

Chcete své vlastní www stránky jednoduše do 5 minut?

WWW.ESTRANKY.CZ

Ve druhém čtvrtletí 2011 finančně přispěli:

Petr Tichý
Jiří Porteš
Vladimír Štrupl
Martin Brynych

Děkujeme za podporu!

Fotografie na titulní stránce : Akce: Seminár na Brezovej p. Bradlom, autor : Ferdinand Vrábek, květen.2011

Zpravodaj Monument je **neprodejná** účelová tiskovina, vydávaná za účelem propagace mapování vojenských pietních míst a **Spolku pro vojenská pietní místa, o.s.** Číslo neprošlo jazykovou úpravou.

Adresa pro kontakt : vets@vets.cz , webové stránky projektu www.vets.cz

Redakční rada : Martin Brynych (redaktor, správce dat)

© Spolek pro vojenská pietní místa, o.s.